

IZBA CYWILNA

Biuletyn Sądu Najwyższego

2016

5

Redakcja
Jacek Gudowski
Maciej Machowski

Współpraca
Joanna Buchalska, Sylwia Janas
Radosław Nowaczewski, Olga Maria Piaskowska
Maciej Plaskacz, Małgorzata Sekuła-Leleno
Elżbieta Szczepanowska, Arkadiusz Turczyn
Magdalena Wróbel, Andrzej Zielony

przy udziale

Wolters Kluwer SA
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl

infolinia: 801 044 545
tel. 22 535 82 03
e-mail: handel@wolterskluwer.pl

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 27 lipca 2015 r., VI Gz 106/15, zagadnienia prawnego:

„Czy oświadczenia woli jedyne go likwidatora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji o rezygnacji z pełnionej funkcji złożone jednemu wspólnikowi tej spółki jest skuteczne?”

podjął uchwałę:

Nie jest skuteczne oświadczenie woli jedyne go likwidatora spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w likwidacji o rezygnacji z pełnionej funkcji złożone jednemu wspólnikowi tej spółki.

(uchwała z dnia 7 kwietnia 2016 r., III CZP 84/15, K. Strzelczyk, M. Kocou, A. Piotrowska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Koszalinie postanowieniem z dnia 16 grudnia 2015 r., VI Ga 114/15, zagadnienia prawnego:

„1. Czy jest dopuszczalne podjęcie i prowadzenie postępowania, zawieszono go na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c., w części odnoszącej się do powództwa o zasądzenie należności z tytułu odsetek ustawowych od wierzytelności podlegającej zgłoszeniu do masy upadłości, za okres po ogłoszeniu upadłości, w sytuacji, kiedy w toczącym się i niezakończonym postępowaniu upadłościowym wierzytelność została umieszczona na liście wierzytelności?”

2. Czy w stosunku do samego dłużnika będą odsetki ustawowe za opóźnienie od wierzytelności, podlegających zaspokojeniu z masy upadłości, w okresie od daty ogłoszenia upadłości?”

podjął uchwałę:

Roszczenie o odsetki za okres po ogłoszeniu upadłości może być dochodzone przeciw upadłemu w drodze powództwa nawet przed zakończeniem postępowania upadłościowego.

(uchwała z dnia 7 kwietnia 2016 r., III CZP 113/15, K. Strzelczyk, M. Kocon, A. Piotrowska)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowieniem z dnia 4 grudnia 2015 r., II Ca 404/15, zagadnienia prawnego:

„1. Czy wystąpienie przez działkowca z powództwem o uznanie wypowiedzenia umowy za bezskuteczne, w terminie określonym w art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U. z 2014 r., poz. 40) powoduje, iż prawo do działki nie wygasa do czasu prawomocnego oddalenia przez sąd takiego powództwa, a jeśli, pomimo wystąpienia z takim powództwem, prawo do działki wygaśnie wraz z upływem terminu wypowiedzenia i nastąpi to przed zamknięciem rozprawy, to czy sąd uwzględnia taką okoliczność z urzędu?”

podjął uchwałę:

Wniesienie przez działkowca – na podstawie art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U. z 2014 r., poz. 40 ze zm.) – powództwa o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenie umowy dzierżawy działkowej nie ma wpływu na wygaśnięcie prawa do działki z upływem terminu wypowiedzenia (art. 35 pkt 1 wskazanej ustawy).

(uchwała z dnia 7 kwietnia 2016 r., III CZP 2/16, K. Strzelczyk, M. Kocon, A. Piotrowska)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie postanowieniem z dnia 19 listopada 2015 r., X GUp 103/15, zagadnienia prawnego:

„1. Czy większość w jakiej rada wierzycieli podejmuje uchwały w postępowaniu upadłościowym na podstawie art. 207 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze jest większością zwykłą rozumianą w ten sposób że, dla skutecznego podjęcia uchwały wystarczające jest, aby liczba głosów »za« przewyższała liczbę głosów »przeciw«; przy jednoczesnym pominięciu głosów »wstrzymujących się«, czy też większością bezwzględną rozumianą w ten sposób że, aby większość została osiągnięta, podczas głosowania liczba głosów »za« musi być większa od głosów »przeciw« i »wstrzymujących się«?

2. Czy większość, o jakiej stanowi art. 207 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. należy odnosić do wszystkich członków powołanych przez sędziego komisarza, czy też do większości faktycznie obecnych na posiedzeniu członków rady wierzycieli?”
podjął uchwałę:

Większość głosów wymaganą do podjęcia uchwały rady wierzycieli na podstawie art. 207 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm.) w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. z 2015 r., poz. 978) określa się w stosunku do pełnego składu rady.

(uchwała z dnia 21 kwietnia 2016 r., III CZP 3/16, B. Myszka, D. Dończyk, A. Górski)

*

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 14 kwietnia 2015 r., I ACa 1424/14, zagadnienia prawnego:

„1. Czy akt prawa miejscowego w postaci rozporządzenia nr 50 z dnia 7 sierpnia 2007 r. Wojewody Mazowieckiego w sprawie utworzenia obszaru ograniczonego użytkowania dla Portu Lotniczego im. Fryderyka Chopina w Warszawie (Dz.Urz. Woj. Maz. Nr 156 z 2007 r., poz. 4276)

utracił moc w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227),

2. w przypadku negatywnej odpowiedzi na pytanie postawione w pkt 1, czy utrata mocy obowiązującej ww. rozporządzenia nr 50 nastąpiła wskutek powszechnego zaprzestania jego uznawania i stosowania przez organy administracji publicznej oraz sądownictwo administracyjne (instytucja *desuetudo*), i jeżeli tak, to jaką datę należy uznać za istotną dla zastosowania tego skutku?”

przekazał zagadnienie do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego.

(postanowienie z dnia 21 kwietnia 2016 r., III CZP 7/16, B. Myszka, D. Dończyk, A. Górski)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNĘCIA

III CZP 28/16

„Czy prawomocne postanowienie Sądu stwierdzające nabycie przez Skarb Państwa na podstawie dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13, poz. 87 ze zm.) w drodze zasiedzenia nieruchomości, stanowiącej przed 1 września 1939 r. własność gminy żydowskiej, wyłącza możliwość uznana takiej nieruchomości za nieruchomość przejętą przez Państwo w rozumieniu art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich (Dz.U. z 1997 r., Nr 41, poz. 1798)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 stycznia 2016 r., V ACa 167/15, J. Grela, R. Kowalkowski, T. Sobolewska)

Wątpliwości Sądu Apelacyjnego sprowadzają się do rozumienia pojęcia nieruchomości „przejętych” przez Państwo użytego w art. 30 ust. 1 ustawy z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1798).

Sąd podał, że pojęcie to nie występuje w prawie cywilnym, a w języku polskim znaczenie słowa „przejęcie” jest szerokie i sprowadza się do nabycia własności czegoś, co wcześniej należało do kogoś innego. Może to prowadzić do wniosku, że dotyczy także nabycia nieruchomości w drodze zasiedzenia stwierdzonego prawomocnym postanowieniem sądu wy-

danym na podstawie art. 34 dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. z 1946 r. Nr 13, poz. 87 ze zm.). Zdaniem Sądu drugiej instancji, do takiego wniosku prowadzi też regulacja dotycząca odszkodowań za nieruchomości przejęte zawarta w art. 40 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (jedn. tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 43). W przepisie tym zakres tego pojęcia został ograniczony do nieruchomości przejętych bez tytułu prawnego, tym samym wyłączając nieruchomości, wobec których zostało wydane prawomocne postanowienie stwierdzające nabycie przez Skarb Państwa własności nieruchomości w drodze zasiedzenia na podstawie art. 34 ust. 1 pkt a wyżej wskazanego dekretu. Można zakładać, że było to działanie ustawodawcy zmierzające do przyznania gminom wyznaniowym żydowskim możliwości dochodzenia odszkodowania za przejęcie nieruchomości przez Państwo również na podstawie prawomocnego postanowienia stwierdzające nabycie nieruchomości przez zasiedzenie.

Mając na względzie treść art. 31 ust. 1 pkt 3 ustawy o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej można dojść do przeciwnego wniosku. W związku z brakiem definicji odszkodowania w tej ustawie należy odwołać się do uregulowań kodeksu cywilnego, zgodnie z którymi celem odszkodowania jest wyrównanie uszczerbku majątkowego powstałego wskutek zdarzenia wyrządzającego szkodę, natomiast szkodą jest uszczerbek w prawnie chronionych dobrach poszkodowanego, której źródłem jest zachowanie bezprawne, a w odniesieniu do Skarbu Państwa zachowanie niezgodne z prawem, naruszające nakaz lub zakaz wynikający tylko z normy prawnej. Przejęcie nieruchomości powinno być zatem skutkiem co najmniej niezgodnego z prawem zachowania Skarbu Państwa. W sprawie rozpoznawanej przez Sąd Apelacyjny przejęcie nieruchomości przez Skarb Państwa nastąpiło na podstawie prawomocnego postanowienia sądu stwierdzającego zasiedzenie, co nie może zostać uznane za zachowanie bezprawne lub co najmniej niezgodne z prawem; wówczas brak argumentów za dopuszczalnością przyznania odszkodowania w razie nabycia nieruchomości w drodze zasiedzenia stwierdzonego prawomocnym postanowieniem sądu.

A.T.

III CZP 29/16

„Czy przerwa biegu przedawnienia spowodowana złożeniem wniosku o wszczęcie egzekucji przez wierzyciela będącego bankiem wywołuje skutek wobec cesjonariusza tej wierzytelności nie będącego bankiem, gdy egzekucja prowadzona na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności została umorzona na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 8 marca 2016 r., IV Ca 592/15, I. Koś, J. Kaczmarek-Kęsik, M. Maziarek-Kaźmierska)

Sąd drugiej instancji wskazał, że pogląd, zgodnie z którym cedent niebędący bankiem nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności, uzasadnia to, iż po umorzeniu postępowania egzekucyjnego przedawnienie rozpoczęłoby bieg na nowo, ale w tych samych granicach podmiotowych, wynikających z tytułu wykonawczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14, OSNC 2015, nr 12, poz. 145). Wobec zmiany wierzyciela, która skutkuje koniecznością ustalenia istnienia roszczenia na drodze postępowania sądowego, nabywca wierzytelności nie może powołać się na skutek w postaci przerwy biegu przedawnienia. Prawo do wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego było przyznane bankom ze względu na ich szczególną pozycję i dla ochrony ich interesów. Uchylone już szczególne uregulowania w tym zakresie stanowiły wyjątek od zasady równości w prowadzeniu działalności gospodarczej, więc nie powinny być interpretowane w taki sposób, który stawia klienta banku w gorszej pozycji, niż klienta innego przedsiębiorcy.

Przedstawiając argumenty za odmiennym stanowiskiem Sąd Okręgowy podniósł, że w doktrynie nauk prawnych przyjmuje się, iż na podstawie art. 509 § 2 k.c. cesjonariusz nabywa wierzytelność w takim kształcie, w jakim przysługiwała cedentowi. Dłużnik przelanej wierzytelności pieniężnej może bronić się przed żądaniem cesjonariusza za pomocą zarzutów przysługujących mu na zasadach ogólnych oraz zarzutów przysługujących mu na podstawie szczególnych reguł dotyczących przelewu. Wyrazem założenia o identyczności wierzytelności cesjonariusza z wierzytelnością uprzednio przysługującą cedentowi

jest dopuszczenie podnoszenia przez dłużnika przeciwko nabywcy wierzytelności wszelkich zarzutów, którymi dysponował przeciwko zbywcy w chwili powzięcia wiadomości o przelewie. W razie przedawnienia wierzytelności dłużnik na podstawie art. 117 § 2 k.c. może uchylić się od jej zaspokojenia, natomiast przyjęcie, że cesjonariusz nie może powołać się na przerwę biegu przedawnienia mogłoby stanowić nieuzasadnione ograniczenie przelewu wierzytelności.

Ostatecznie Sąd drugiej instancji ze względu na istotę przerwy biegu przedawnienia uznał, że skoro brak tożsamości podmiotowej w zakresie wierzyciela, który wszczął egzekucję, i wierzyciela powołującego się na przerwę biegu przedawnienia wywołaną wszczęciem egzekucji, to nie ma podstaw do przyjęcia, iż cesjonariusz niebędący bankiem może powołać się na przerwę biegu przedawnienia na skutek postępowania egzekucyjnego, prowadzonego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego klauzulą wykonalności, umorzonego wobec bezskuteczności egzekucji.

A.T.

*

III CZP 31/16

„Czy w przypadku żądania przez wnioskodawcę ustanowienia służebności drogi koniecznej na prawie własności nieruchomości oddanej w użytkowanie wieczyste, można ją ustanowić na prawie użytkowania wieczystego?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Radomiu z dnia 19 lutego 2016 r., IV Ca 564/15, A. Dąbrowska, M. Nowaczewska-Małek, I. Koś)

Sąd Okręgowy podkreślił, że w judykaturze Sądu Najwyższego zajmowane jest jednolite stanowisko, iż dopuszczalne jest ustanowienie służebności gruntowej na rzecz użytkownika wieczystego oraz na prawie użytkowania wieczystego. W orzeczeniach odnoszących się do tej tematyki Sąd Najwyższy nie rozważał jednak tej problematyki w odniesieniu do sytuacji, w której zarówno właściciel nieruchomości, jak i użytkownik wieczysty wyrażają zgodę na ustanowienie służebności (odpowiednio na prawie własności i prawie użytkowania wieczystego), a jednocze-

śnie żądają wynagrodzenia za jej ustanowienie. Problematyka ta związana jest z kwestią związania sądu rozpoznającego sprawę o ustanowienie służebności i złożonym wnioskiem. Sąd Okręgowy przytoczył stanowisko zajęte przez Sąd Okręgowy w Łodzi (postanowienie z dnia 29 września 2014 r., III Ca 240/14), wskazujące, że gdy nieruchomości pozostaje w użytkowaniu wieczystym, służebnością można obciążyć to prawo, a nie prawo własności. Podobne stanowisko zajął Sąd Okręgowy w Poznaniu w postanowieniu z dnia 23 maja 2014 r., II Ca 1268/13. Sąd Okręgowy podkreślił, że gdy zarówno właściciel, jak i użytkownik wieczysty wyrażają zgodę na ustanowienie służebności, odpowiedź na postawione pytanie ma także istotne znaczenie dla określenia, komu należy się wynagrodzenie, a w konsekwencji, kto z uczestników niniejszego postępowania może kwestionować jego wysokość.

O.M.P.

*

III CZP 32/16

„Czy udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością nabyte ze środków pochodzących z majątku wspólnego dłużnika i jego małżonki wchodzi w skład ich majątku wspólnego, w sytuacji, gdy objęcie tych udziałów nastąpiło tylko przez dłużnika i tylko on ujawniony jest w Rejestrze Przedsiębiorców jako jej udziałowiec, a w konsekwencji czy dopuszczalne jest prowadzenie egzekucji w stosunku do tych udziałów na podstawie tytułu wykonawczego skierowanego wyłącznie przeciwko dłużnikowi, w sytuacji, gdy jego małżonek złożył sprzeciw w trybie art. 910³ k.p.c. w zw. z art. 923¹ k.p.c.?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 21 stycznia 2016 r., II Cz 2438/15, K. Olesiak, B. Tabaka, K. Serafin-Tabor)

Sąd Okręgowy uznał, rozpoznając zażalenie wniesione przez dłużnika, że w sprawie występuje zagadnienie prawne dotyczące przynależności do majątku wspólnego lub osobistego udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością objętych przez jednego małżonka za środki pochodzące z majątku wspólnego małżonków. Wskazał, że w tej kwestii można wyróżnić w doktrynie oraz orzecznictwie trzy stanowiska.

Pierwsze stanowi, że współnikiem spółki kapitałowej jest wyłącznie ten małżonek, który uczestniczył w czynności prawnej objęcia praw udziałowych, ale nabyty udział wchodzi w skład majątku wspólnego. Zgodnie z drugim, prawo udziałowe objęte z majątku wspólnego małżonków wchodzi do majątku osobistego dłużnika, który był stroną umowy, jest to bowiem nierozdzielnie związane z wykonywaniem praw korporacyjnych współnika. Trzecie stanowisko zakłada, że współnikami spółki stają się automatycznie oboje małżonkowie, pomimo że udziały spółki objął tylko jeden z nich. Stanowisko to uzasadnia się treścią art. 183¹ k.s.h. i sprowadza się do stwierdzenia, że gdyby małżonkowie nie byli razem współnikami automatycznie z chwilą objęcia praw udziałowych objętych wspólnością ustawową małżeńską, to w umowie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie byłoby czego wyłączać w świetle powołanych wyżej przepisów.

Sąd Okręgowy wskazał, że przyjęcie jednej z zaprezentowanych koncepcji ma istotne znaczenie dla dopuszczalności prowadzenia postępowania egzekucyjnego w niniejszej sprawie w zakresie, w jakim została ona skierowana przez wierzyciela do udziału dłużnika w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością.

O.M.P.

*

III CZP 33/16

„Czy pojęcie zbycia nieruchomości w rozumieniu art. 36 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. Nr 80, poz. 717 ze zm.) obejmuje również utratę prawa własności nieruchomości wydzielonej pod drogi publiczne na podstawie art. 98 ust. 1 ustawy o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 r. (Dz.U. Nr 46, poz. 543 z 2000 r. ze zm.)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 25 lutego 2016 r., I Aca 696/15, M. Górecki, M. Gulczyńska, M. Tomaszewski)

Jak zauważył Sąd drugiej instancji, w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nie zawarto legalnej definicji zbycia nieruchomości. W przepisach prawa cywilnego, w tym w szczególności w kodeksie cywilnym, też nie ma uniwersalnej, legalnej definicji tego pojęcia.

Oczywiste jest przy tym, że definicja przewidziana w art. 4 pkt 3b ustawy o gospodarce nieruchomościami odnosi się tylko do tej ustawy i nie może być uważana za wiążącą także na gruncie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Sąd Apelacyjny wskazał, że w judykaturze Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, iż zawarte w znowelizowanym art. 36 ust. 3 u.z.p.p. pojęcie „zbywa” oznacza tylko przeniesienie prawa własności albo użytkowania wieczystego w drodze odpłatnej czynności prawnej. Już z tego względu nie można uznać, by definicja przewidziana w art. 4 pkt 3b u.g.n., obejmująca także czynności prawne pod tytułem darmym, była miarodajna na gruncie art. 36 ust. 3 u.z.p.p.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, za przyjęciem stanowiska, że art. 36 ust. 3 ma zastosowanie także w przypadku określonym w zagadnieniu prawnym przemawiają ważne racje natury aksjologicznej. Mając na względzie cel regulacji zawartej w art. 36 ust. 3 u.z.p.p., którym jest ochrona właściciela nieruchomości przed negatywnymi konsekwencjami zmian planistycznych, skutkujących obniżeniem wartości nieruchomości, i zakładając, że racjonalny ustawodawca zamierzał zrekompensować szkodę planistyczną wszystkim podmiotom, które nie mając woli rozporządzenia tym prawem pod tytułem darmym utraciły własność nieruchomości bez uzyskania wyrównania tej szkody, należałoby przyjąć, że ustawodawca nie miał zamiaru różnicowania sytuacji właściciela w przypadku zbycia i utraty własności na skutek innego zdarzenia prawnego, w szczególności zaś występującego w rozpoznawanej sprawie.

Sąd drugiej instancji zwrócił ponadto uwagę, że przyjęcie odmiennej wykładni art. 36 ust. 3 u.z.p.p. prowadziłoby do rezultatu sprzecznego z art. 21 ust. 2 i art. 64 ust. 1 i 2 Konstytucji, gdyż prawo własności powoda nie byłoby należycie chronione przed skutkami decyzji o charakterze wywłaszczeniowym.

A.Z.

*

III CZP 34/16

„Czy komornik sądowy określając wysokość kosztów postępowania egzekucyjnego uprawniony jest do powiększenia opłaty eg-

zekucyjnej, ustalonej na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o komornikach sądowych i egzekucji (Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.), o kwotę podatku VAT?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 6 kwietnia 2016 r., II Cz 218/16, J. Fedorowicz, R. Tabor, B. Łaszkiwicz)

W art. 49 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji ustawodawca określił precyzyjnie wysokość opłat jako procent wartości wyegzekwowanego świadczenia, wskazując ich dolny i górny maksymalny poziom. W żadnym przepisie tej ustawy nie przewidziano możliwości zwiększenia opłaty egzekucyjnej o kwotę podatku od towarów i usług.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nałożenie na komorników nowych obowiązków podatkowych nie ma żadnego wpływu na wysokość kosztów egzekucyjnych, które mają ponieść strony postępowania egzekucyjnego, żaden bowiem przepis ustawy o komornikach sądowych i egzekucji ani kodeksu postępowania cywilnego nie przewiduje doliczania do opłaty egzekucyjnej stawki podatku od towarów i usług. Zdaniem Sądu, dopiero wprowadzenie takiego przepisu stanowiłoby podstawę do wliczenia do kosztów postępowania egzekucyjnego kwoty z tytułu tego podatku. Na marginesie można zauważyć, że takie przepisy zostały zawarte w ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych w odniesieniu do wynagrodzeń biegłych (art. 89 ust. 4) oraz w rozporządzeniach Ministra Sprawiedliwości dotyczących opłat za czynności adwokatów oraz radców prawnych z urzędu (§ 4 ust. 3).

Sąd drugiej instancji stwierdził, że nie można zaakceptować stanowiska, iż to podmiot zobowiązany do uiszczenia opłaty egzekucyjnej powinien wpłacić ją komornikowi w kwocie podwyższonej o podatek od towarów i usług oraz że żaden przepis prawa nie rozstrzyga, na kim powinien spoczywać ciężar poniesienia podatku od towarów i usług od opłat egzekucyjnych. Według Sądu Okręgowego, uznanie działalności komorników za podlegającą opodatkowaniem podatkiem od towarów i usług oznacza automatycznie, że to oni są zobowiązani do uiszczenia tego podatku. Obciążenie tą kwotą stron postępowania egzekucyjnego wymagałoby stosownego przepisu ustawy, którego obecnie nie ma.

A.Z.

III CZP 35/16

„Czy zasiłek celowy przyznany na podstawie art. 40 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej bezzwrotnie osobie, która poniosła straty w wyniku klęski żywiołowej, podlega zaliczeniu na poczet świadczenia z umowy ubezpieczenia budynku wchodzącego w skład gospodarstwa rolnego od ognia i innych zdarzeń losowych, zawartej na podstawie art. 59 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 23 marca 2016 r., II Ca 823/15, A. Mikołajewski, D. Iskra, J. Misztal-Konecka)

Sąd Okręgowy stwierdził, że można uznać, iż pozyskane ze środków publicznych świadczenia przeznaczone na usunięcie skutków zdarzeń losowych prowadzą do likwidacji szkody, powodując równocześnie wygaśnięcie obowiązku świadczenia przez zakład ubezpieczeń. Jednocześnie wskazał, że ze względu na odmienną podstawę prawną ich wypłacenia i odmiennego świadczeniodawcę mogą one nie mieć wpływu na obowiązek wykonania zobowiązania spoczywający na zakładzie ubezpieczeń w związku z zaistnieniem wypadku w okresie objętym ochroną ubezpieczeniową.

Sąd drugiej instancji powołał orzeczenia sądów administracyjnych oraz sądów powszechnych, w których przyjęto pogląd, że udzielenie pomocy w formie zasiłku celowego nie może być formą odszkodowania wyrównującego powstałe na skutek klęski żywiołowej straty.

Na wsparcie stanowiska o kumulacji świadczeń Sąd Okręgowy przytoczył różne argumenty. Stwierdził, że podstawą prawną pomocy finansowej świadczonej z innych źródeł niż umowa ubezpieczenia na ogół są przepisy o charakterze administracyjnoprawnym, a więc niezwiązane z prawem cywilnym, oraz że pomoc społeczna ma postać doraźnej pomocy finansowej państwa o charakterze socjalnym, a nie odszkodowawczym. Ponadto odszkodowanie wypłacane przez zakład ubezpieczeń i świadczenia z pomocy społecznej mają całkowicie odmiennie źródło finansowania, a realizacja wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego nie ma żadnego związku z pomocą publiczną (świad-

coną przez państwo), gdyż uzależniona jest od istnienia stosunku zobowiązaniowego.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, istnieją jednak istotne argumenty usprawiedliwiające dokonanie korekty wyliczonego odszkodowania przypadającego od zakładu ubezpieczeń z uwzględnieniem wypłaconego zasiłku celowego przeznaczonego na usunięcie skutków zdarzenia, które objęte jest również ochroną ubezpieczeniową.

Po pierwsze, z przepisów ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych nie wynika, że wyłączają one zastosowania przepisów kodeksu cywilnego określających pojęcie i zasady naprawienia szkody. Po drugie, stosownie do art. 824¹ k.c., suma pieniężna wypłacona przez ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia nie może być wyższa od poniesionej szkody. Po trzecie, art. 3 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, zatem zadaniem pomocy społecznej jest zapewnienie minimum środków służących godnej egzystencji, takiego zaś zadania nie można przypisać zasiłkom celowym odpowiadającym kosztom restytucji mienia. Po czwarte, charakter świadczeń udzielanych z budżetu państwa może być rozmaity, również w sytuacji, w której podstawę tych świadczeń stanowi ustawa o pomocy społecznej (pełna restytucja majątku osób poszkodowanych przez żywioły). Zasiłek może mieć charakter odszkodowawczy, samo zaś wskazanie jako podstawy prawnej świadczenia ustawy o pomocy społecznej nie może determinować niekompensacyjnego charakteru świadczenia. Określenie wysokości zasiłku na podstawie kosztorysu, a dodatkowo obowiązek przedstawienia rachunków i faktur za remont budynku świadczą o tym, że wysokość zasiłku odpowiada wysokości poniesionej szkody w ujęciu cywilistycznym; następuje przywrócenie do stanu poprzedniego przy wykorzystaniu przyznanych środków. Bez wątplenia zatem celem tego zasiłku jest kompensacja poniesionej szkody. Wątpliwości Sądu pojawiły się również w aspekcie niesłusznego wzbogacenia.

M.M.

III CZP 36/16

„Czy umowa zawarta pomiędzy współwłaścicielami, na podstawie, której wyłączone zostało uprawnienie do żądania zniesienia współwłasności na podstawie art. 210 k.c. również czasowo wyłącza możliwość zniesienia współwłasności w sprawie wszczętej na wniosek wierzyciela jednego ze współwłaścicieli, który taką umowę zawarł?”

(postanowienie Okręgowego w Świdnicy z dnia 31 marca 2016 r., II Ca 10142/15, J. Dydo, A. Terpiłowska, A. Chrzan)

W ocenie Sądu Okręgowego, wątpliwości wzbudziło związanie wierzyciela, którego udział – jako zainteresowanego w sprawie – nie ma swojego źródła we współwłasności i wynikającym z niej uprawnieniu do żądania zniesienia współwłasności (art. 210 k.c.). Zdaniem Sądu drugiej instancji, umowa mająca charakter obligacyjny wiąże jedynie współwłaścicieli i nie ma przeszkód, aby inni współwłaściciele – ewentualni uczestnicy postępowania – domagali się zniesienia współwłasności. Ku takiemu rozumieniu charakteru umowy jaką mogą zawrzeć współwłaściciele skłoniła Sąd Okręgowy wykładnia art. 210 k.c., przewidującego uprawnienia przyznane współwłaścicielom do wyłączenia takiej możliwości. Ponadto treścią art. 221 k.c. ustawodawca rozszerzył skutki, jakie taka umowa wywołuje w stosunku do nabywcy udziału we współwłasności. Z konieczności rozszerzenia skutków zawartej umowy pomiędzy współwłaścicielami na nabywcę udziału można wywodzić wniosek, że wobec braku rozszerzenia ustawowego skutków takiej umowy na inne podmioty, umowa dalszych skutków nie wywołuje.

Z drugiej strony uprawnienie wierzyciela wynika jedynie z art. 912 k.p.c. i zajęcia prawa, jakie przysługiwało w tym zakresie dłużniczce (współwłaścicielowi). Zgodnie z 910² k.p.c., z mocy zajęcia wierzyciel może wykonywać wszystkie prawa majątkowe dłużnika wynikające z zajętego prawa. Skutki zatem zajęcia przewidziane w art. 887 w związku z art. 902 k.p.c. przewidują wstąpienie wyłącznie w prawa dłużnika, zatem dłużnik nie może rozporządzać swoim prawem, ale także wierzyciel rozporządza jedynie prawem przysługującym dłużnikowi wraz z jego ograniczeniami.

Sąd Okręgowy wskazał, że sporna umowa została zawarta przed dokonaniem zajęcia, czyli na podstawie art. 885 w związku z art. 902 k.p.c.,

zatem można dojść do wniosku, iż umowa wiążąca dłużnika wywołuje skutki wobec wierzyciela w zakresie wyłączenia możliwości domagania się zniesienia współwłasności ze względu na powołane przepisy, czas zawarcia umowy (przed zajęciem) i skutki materialnoprawne jakie zajęcie wywołuje.

Skutek procesowy zajęcia w postaci podstawienia procesowego wierzyciela w miejsce dłużnika (współwłaściciela) pozwalałby na przyjęcie, że jest to spór o fakt, ważność i skuteczność wobec dłużnika zawartej umowy, który mógłby się toczyć w tym postępowaniu, jak wszystkie inne spory związane z własnością przedmiotu zniesienia pomiędzy współwłaścicielami (art. 618 § 1 k.p.c.). Sąd Okręgowy zaznaczył, że wierzyciel jest osobą trzecią w rozumieniu art. 618 k.p.c., jednak skoro wstępuje w uprawnienia dłużnika, to dopuszczalne pozostawałoby badanie faktu, ważności i skuteczności zawartej umowy w tym postępowaniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 czerwca 2015 r., I CSK 675/14, nie publ.). Wierzyciel w drodze podstawienia wykonywałby jedynie uprawnienia dłużnika. Przy takim rozumieniu powołanych przepisów ograniczenia, jakie nakłada na dłużnika umowa, skutkowałyby ograniczeniem praw wierzyciela wykonującego prawa dłużnika.

Zdaniem Sądu drugiej instancji przesądzone pozostaje, że wierzyciel ma interes prawny w dochodzeniu zniesienia współwłasności ze względu na bezskuteczność prowadzonej wobec dłużnika egzekucji. Wierzyciel wybrał uprawnienie zaspokojenia się z rzeczy, rezygnując z zaspokojenia z udziału współwłaściciela – dłużnika, co jest dopuszczalne (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 2015 r., III CZP 9/15, OSNC 2016, nr 4, poz. 41).

M.M.

*

III CZP 38/16

„Czy osoba, która występuje o swe własne ubezwłasnowolnienie jest legitymowana do złożenia takiego wniosku?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 12 kwietnia 2016 r., I ACa 931/15, R. Sugier, E. Solecka, A. Pieczyrak-Pisulińska)

Problem prawny dotyczy tego, czy prawidłowa jest reprezentowana do pewnego czasu w przeważającej części orzecznictwa wykładnia art. 545 § 1 k.p.c., zgodnie z którą wyliczenie zawarte w tym przepisie jest wyczerpujące, a zatem że – poza prokuratorem – inne osoby w nim wymienione nie mają uprawnienia do wszczęcia postępowania o ubezwłasnowolnienie. Uzasadniane to jest nie tylko redakcją przepisu, lecz także charakterem spraw o ubezwłasnowolnienie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 1965 r., II CR 148/65, OSNCP 1966, nr 2, poz. 30). Jeśli wnioskodawcą była osoba niewymieniona w art. 545 § 1 k.p.c., przyjmowano, że zachodzi po jej stronie oczywisty brak uprawnienia, wobec czego wniosek oddalany bywał nawet na posiedzeniu niejawnym (art. 514 § 2 k.p.c.).

Sąd drugiej instancji wskazał jednak, że już w postanowieniu z dnia 20 października 1965 r., II CR 273/65 (OSNC 1966, nr 7–8, poz. 124) Sąd Najwyższy wyraził pogląd przeciwny, stwierdzając, iż wniosek o wszczęcie postępowania o ubezwłasnowolnienie może zgłosić także osoba, która ma być ubezwłasnowolniona. Sąd Najwyższy stwierdził, że nie do przyjęcia jest sytuacja, w której nie uzyskaby pomocy w prowadzeniu swoich spraw osoba takiej pomocy się domagająca. W braku osób wymienionych w art. 545 § 1 k.p.c. oraz w razie odmowy złożenia wniosku przez prokuratora, postępowanie o ubezwłasnowolnienie nie mogłoby być wszczęte z rażącą niekiedy szkodą dla osoby, która powinna być ubezwłasnowolniona. Szkada może powstać również wtedy, gdy prokurator dopuści się zwłoki w wystąpieniu z wnioskiem o ubezwłasnowolnienie.

Sąd Apelacyjny przypomniał, że w dniu 7 marca 2007 r. Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż art. 559 w związku z art. 545 § 1 i 2 k.p.c., w jakim nie przyznaje osobie ubezwłasnowolnionej uprawnienia do zgłoszenia wniosku o wszczęcie postępowania o uchylenie lub zmianę ubezwłasnowolnienia, jest niezgodny z art. 30 i art. 31 Konstytucji, K 28/05 (OTK-A 2007/3/24).

Zdaniem Sądu drugiej instancji, dopuszczenie wykładni systemowej prowadzi do wniosku, że zachodzi sprzeczność pomiędzy tym, iż osoba, która miałaby być ubezwłasnowolniona nie jest tam wymieniona jako uprawniona do złożenia wniosku inicjującego takie postępowanie, a tym, że inne przepisy regulujące postępowanie w sprawach dotyczą-

cych ubezwłasnowolnienia przyznają takiej osobie prawo uczestnictwa w tym postępowaniu (art. 546 § 1 pkt 1 k.p.c.) i zaskarżania wydanych postanowień (art. 560 § 1 k.p.c.) oraz prawo do wystąpienia z wnioskiem o uchylenie albo zmianę ubezwłasnowolnienia (art. 559 § 3 k.p.c.). Przyznanie wyłącznie innym podmiotom, z wyłączeniem osoby, której dotyczy wnioski o ubezwłasnowolnienie, prawa do decydowania o tym, czy postępowanie ma zostać wszczęte, narusza godność takiej osoby, co jest sprzeczne z art. 30 *in fine* Konstytucji, a także narusza także jej prawo do sądu (art. 45 § 1).

Sąd Apelacyjny stwierdził, że omawiany problem pojawia się w praktyce sądów coraz częściej, co można zaobserwować w toku kontroli instancyjnej spraw; pojawia niewystępujący wcześniej motyw składania wniosku o własne ubezwłasnowolnienie polegający na dążeniu do uniknięcia odpowiedzialności prawnej lub finansowej, co ma związek ze zmianami społeczno-gospodarczymi, lecz także wnioski osób samotnych, mających świadomość swego niedorozwoju umysłowego, choroby psychicznej lub innego rodzaju zaburzeń psychicznych, które pragną poprawienia swej sytuacji życiowej w drodze zastosowania przedmiotowej instytucji prawnej.

M.M.

*

III CZP 39/16

„Czy mniejszościowy akcjonariusz spółki akcyjnej traci swój status z dniem zapłaty ceny wykupu (art. 418 § 3 w związku z art. 417 § 1 zdanie pierwsze k.s.h.) w sytuacji, gdy zainicjował on przed przyjęciem tej ceny procedurę odkupu, w ramach której została ustalona i zapłacona wyższa cena (art. 312 § 8 w związku z art. 418¹ § 7 k.s.h)?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 24 marca 2016, I ACa 765/15, B. Dobrowolski, B. Wojtasiak, D. Małkiński)

Sąd Apelacyjny wskazał, że w sprawie doszło do nietypowej sytuacji, w której najpierw zostało skutecznie wszczęte postępowanie w przedmiocie przymusowego wykupu akcji, a ostatecznie cena akcji została

„zweryfikowana” w ramach finalnego etapu procedury przymusowego odkupu. Zdaniem Sądu, obie instytucje nie wykluczyły się wzajemnie, a „uzupełniły się”, tym niemniej analiza art. 418 i 418¹ k.s.h. uzasadnia wniossek, że przewidziane w nich instytucje dotyczą odmiennych sytuacji i w związku z tym nie mogą występować łącznie.

Sąd Apelacyjny wskazał na pogląd judykatury, że uiszczenie ceny wykupu przez akcjonariuszy większościowych stanowi warunek *sine qua non* skuteczności całej procedury przymusowego wykupu akcji; nieuiszczenie ceny wykupu, chociażby w części, powoduje upadek całej procedury wykupu akcji i bez znaczenia dla tego skutku jest kwestia, kto i w jakim zakresie ponosi odpowiedzialność za niedojście do skutku przymusowego wykupu akcji, jak również w jaki sposób może zostać pociągnięty do tej odpowiedzialności (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2008 r., II CSK 441/07, nie publ.). Ze stanowiskiem tym koresponduje pogląd, że w instytucji przymusowego wykupu akcji istotne jest, aby drobni akcjonariusze otrzymali rynkową wartość swoich akcji oraz by cena wykupu została im niezwłocznie uiszczona. Niedopuszczalne jest natomiast, aby akcjonariusz, którego akcje są przymusowo wykupywane, otrzymał inną niż rynkowa wartość posiadanych akcji, a także, by należna mu cena stała się wierzycelnością pieniężną wobec akcjonariuszy wykupujących, trudną do faktycznego dochodzenia.

Krytyka tego poglądu opiera się na tym, że nie uwzględnia on brzmienia art. 418 § 2 zdanie drugie k.s.h., który wprowadza solidarną odpowiedzialność dokonujących wykupu wobec spółki za zapłacenie całej sumy wykupu. w razie uznania, że akcjonariusze wykupujący akcje nie byli dłużnikami spółki, ponieważ nie mają obowiązku zapłaty ceny wykupu, a jedynie takie uprawnienie, nie można mówić o odpowiedzialności wobec spółki. Jeśli sąd podwyższa cenę wykupu, to akcjonariusz, którego akcje podlegały wykupowi, ma roszczenie do spółki o dopłatę reszty kwoty, a spółce przysługuje roszczenie wobec akcjonariuszy dokonujących wykupu o zapłatę nowej ceny. W tym wypadku akcjonariusze ci stają się dłużnikami spółki. W konsekwencji już w chwili zapłaty ceny wykupu przez akcjonariuszy dokonujących wykupu akcjonariusze mniejszościowi przestają być właścicielami akcji.

Ponadto procedura przymusowego wykupu nie przewiduje regulacji umożliwiającej jej wstrzymanie na wypadek weryfikacji ceny na pod-

stawie art. 312 § 5, 6 i 8 k.s.h., zatem niezależnie, czy procedura weryfikacji została wszczęta, czy nie, akcje muszą być wydane niezwłocznie po zapłacie pierwotnie ustalonej ceny wykupu. Konsekwentnie późniejsza modyfikacja ceny nie może prowadzić do odwrócenia procesu i powrotu akcji do akcjonariuszy mniejszościowych, a może powodować jedynie uwzględnienie w rozliczeniach nowej ceny po weryfikacji. Wskazuje się dodatkowo, że przesunięcie w czasie chwili wystąpienia skutku rozporządzającego umów o nabycie akcji od akcjonariuszy mniejszościowych stoi w sprzeczności z uregulowaniem procedury przymusowego wykupu, która powinna być przeprowadzona w relatywnie krótkim czasie. Orzeczenie sądu rejestrowego rozstrzygające spór co do ceny wykupu ma charakter konstytutywny, prowadzący do zmiany stosunku zobowiązaniowego poprzez modyfikację ceny wykupu akcji i jest ono tytułem egzekucyjnym chroniącym interesy mniejszościowego akcjonariusza. Wreszcie regulacja zawarta w art. 312 § 8 k.s.h. ma charakter wyjątkowy i nie może prowadzić do unicestwienia przymusowego wykupu tylko z tej tylko, że sąd ustalił wyższą cenę, a akcjonariusz większościowy zaniechał uzupełnienia dokonania wcześniej wpłaty. Pozostawienie w rękach akcjonariusza większościowego ostatecznej decyzji jest w sposób oczywisty sprzeczne z celem, jaki przyświecał regulacji instytucji przymusowego wykupu, w takim zakresie, w jakim ma ona chronić interesy akcjonariuszy wykupywanych.

M.M.

GLOSY

prawo cywilne materialne

W zakresie terminowych operacji finansowych (art. 5 ust. 2 pkt 4 i 7 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe, jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), polegających na zawieraniu przez banki z kontrahentami terminowych umów opcyjnych, należy stosować zbliżony lub podobny przedkontraktowy standard informacyjny wynikający z postanowień dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych (MiFID), nawet jeżeli w chwili zawarcia umowy z bankiem dyrektywa ta nie była jeszcze implementowana do polskiego porządku prawnego.

(wyrok z dnia 16 lutego 2012 r., IV CSK 225/11, D. Dończyk, M. Bańczyk, K. Tyczka-Rote, OSNC 2012, nr 9, poz. 105; BSN 2012, nr 5, s. 12; MoPr.Bank. 2012, nr 10, s. 25; MoP 2013, nr 3, s. 146, ZNSA 2012, nr 6, s. 129; MoP 2013, nr 3, s. 142)

Glosa

Aleksandra Chłopeckiego, Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 9, s. 30

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zgłosił do glosowanego wyroku trzy zastrzeżenia. Po pierwsze, jako niewłaściwe uznał bezpośrednio stosowanie dyrektywy 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie

rynków instrumentów finansowych, zmieniającej dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG oraz dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylającą dyrektywę Rady 93/22/EWG. Ponadto uznał za niezasadne „tworzenie” norm prawnych niewynikających *explicite* z przepisów prawa. Za takie „tworzenie” norm prawnych autor uznał wykładnię rozszerzającą, która jego zdaniem nie jest wykładnią prounijną, lecz *de facto* stosowaniem (nieimplementowanej) dyrektywy w relacjach horyzontalnych, tj. między podmiotami gospodarczymi.

Po drugie, zdaniem glosatora, wykładnia powinna odnosić się do rozumienia istniejących norm, a nie ich kreowanie, wobec czego nie można wskazywać na rozszerzający zakres odpowiedzialności banku.

Po trzecie, autor zauważył, że nie można wskazywać jako podstawy prawnej nieistniejącego „obowiązku lojalności” lub „zasad obowiązujących instytucje zaufania publicznego”.

Aprobującą glosę do wyroku opracował K. Zacharzewski (PS 2012, nr 9, s. 133), a glosy częściowo krytyczne napisali: D. Rogoń (M.Pr.Bank. 2013, nr 3, s. 51 – *vide* niżej) i P. Mogielka (Pal. 2014, nr 3-4, s. 215). Wyrok został omówiony w przeglądach orzecznictwa także przez M. Domańską (EPS 2012, nr 11, s. 60) oraz przez M. Bączyka (M.Pr.Bank. 2013, nr 2, s. 86).

J.B.

*

Glosa

Dominiki Rogoń, Monitor Prawa Bankowego 2013, nr 3, s. 51

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Z jednej strony glosatorka podkreśliła, że głosowany wyrok niewątpliwie ma istotne znaczenie w toczącym się od kilku lat sporze o racje stron umów tzw. toksycznych opcji. Jednocześnie nie zgodziła się z tezą wyroku, może on bowiem powodować przychylniejsze traktowanie klientów banku w sporach opcyjnych. Ponadto podniosła, że Sąd Najwyższy nie stanął na jednoznacznym stanowisku określającym granice obowiązku informacyjnego banku przy zawieraniu terminowych umów opcyjnych, które mogą przebiegać odmiennie w zależności od stanu faktycznego sprawy.

Autorka uznała również, że dyrektywa 2004/39/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych, zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG, i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG, nie powinna być punktem odniesienia dla oceny działania banku niebędącego firmą inwestycyjną w okresie przed implementacją tej dyrektywy do prawa polskiego. Glosatorka uznała jednak, że nie można sformułować konkluzji, iż „banki »niemaklerskie« działały w zupełnej próżni normatywnej (...) jak zawsze, także i wówczas obowiązywał je nakaz działania uczciwego, z należytą starannością profesjonalisty, niewprowadzania klientów w błąd, niedopuszczania się do postępu, zakaz świadomej dezinformacji”.

J.B.

*

Przedmiotem zapisu może być każde świadczenie o charakterze majątkowym polegające zarówno na działaniu, jak i na zaniechaniu (znoszeniu). Przedmiotem zapisu może być przeto każde prawo majątkowe, w tym również takie, które spadkobierca, dla wykonania zapisu musi dopiero nabyć.

(wyrok z dnia 7 marca 2013 r., II CSK 486/12, H. Pietrkowski, A. Kozłowska, M. Koba, OSP 2016, nr 3, poz. 27)

Glosa

Krzysztofa Piotra Sokołowskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2016, nr 3, poz. 27

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Komentator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że przedmiotem zapisu może być każde prawo majątkowe, w tym również takie, które spadkobierca dla wykonania legatu musi dopiero nabyć. Nie zgodził się natomiast z poglądem, że wyrażenie zawarte w art. 998 § 1 k.c. („ponosi on odpowiedzialność za zapisy i polecenia tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej wartość udziału spadkowego, który stanowi podstawę do obliczenia należnego uprawnionemu zachowku”) oznacza nadwyżkę

przekraczającą własny zachówek spadkobiercy obciążonego takimi rozrządzeniami. Stwierdził, że udział spadkowy stanowiący podstawę do obliczenia należnego uprawnionemu zachowku to ułankowo określona część spadku obliczona na podstawie art. 931 k.c., z uwzględnieniem modyfikacji wynikającej z art. 992 k.c. Dodał, że dolny próg odpowiedzialności uprawnionego do zachowku stanowi wartość jego własnego zachowku, która nie może być naruszona.

W dalszej części opracowania komentator wyraził zapatrywanie, że w razie przekroczenia przez wartość legatu granic odpowiedzialności spadkobiercy przewidzianej w art. 998 § 1 k.c. legatariuszowi przysługuje uprawnienie przemienne do żądania wykonania zapisu w całości, jednak za zapłatą na rzecz obciążonego spadkobiercy sumy pieniężnej wyliczonej stosownie do uregulowań zawartych w art. 998 § 1 i art. 991 § 1 k.c., stosując *a simili* art. 1006 k.c., albo do żądania zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej.

M.P.

*

Pod rządem art. 32 § 1 i art. 33 pkt 3 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks rodzinny i opiekuńczy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1691) o zaliczeniu nabywanego przedmiotu do majątku wspólnego lub odrębnego małżonków decydowało porównanie wielkości środków użytych z każdego z tych majątków. Nabyty przedmiot podlegał zaliczeniu do tego z majątków, z którego pochodzi przeważająca część środków.

(postanowienie z dnia 10 kwietnia 2013 r., IV CSK 521/12, A. Piotrowska, W. Katner, B. Myszka, OSNC-ZD 2013, nr D, poz. 83; BSN 2013, nr 7, s. 14; MoP 2014, nr 7, s. 374; Rej. 2013, nr 9, s. 171; NPN 2013, nr 3, s. 131)

Glosa

Jakuba Biernata, Państwo i Prawo 2016, nr 2, s. 125

Glosa ma charakter częściowo krytyczny.

Przedmiotem glosowanego postanowienia jest zagadnienie sprowadzające się do pytania, w skład jakiego majątku wchodzi przedmiot ma-

jątkowy nabyty przez małżonków w drodze czynności prawnej częściowo w zamian za składniki majątkowe prowadzące do nabycia do majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską, częściowo zaś w zamian za składniki majątkowe pochodzące z majątku osobistego małżonka (majątków osobistych małżonków), co do których ma zastosowanie zasada surogacji. Zdaniem autora, glosowane postanowienie nie traci aktualności, pomimo że zapadło na tle uprzednio obowiązującego stanu prawnego; w obecnie obowiązujących przepisach (art. 31 § 1, art. 33 pkt 10 k.r.o.) przyjęto w tym zakresie rozwiązania normatywne konstrukcyjnie tożsame z rozwiązaniami stanowiącymi podstawę ustaleń poczynionych przez Sąd Najwyższy.

Sąd Najwyższy, dostrzegając rozbieżność poglądów formułowanych w omawianym zakresie w nauce prawa i orzecznictwie oraz ich ewolucję, stanął na stanowisku, że jeśli między wartością składników majątkowych prowadzących do nabycia do majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską, a wartością składników majątkowych pochodzących z majątku osobistego, co do których ma zastosowanie zasada surogacji, zachodzi „znaczna dysproporcja”, wówczas przedmiot majątkowy nabywany w zamian za nie wchodzi w skład tej masy majątkowej, z której pochodziły składniki o większej wartości. Zdaniem glosatora, przyjęte zapatrywanie nie zastało poparte przekonującymi argumentami.

M.W.

*

1. Przed wejściem w życie art. 305¹–305⁴ k.c. było dopuszczalne nabycie w drodze zasiedzenia na rzecz przedsiębiorcy służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu.

2. Okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹–305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności.

(uchwała z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, J. Gudowski, W. Katner, B. Myszką, OSNC 2013, nr 12, poz. 139; BSN 2013, nr 5, s. 5; Rej. 2013, nr 6, s. 169; Rej. 2013, nr 8, s. 187; NPN 2013, nr 2, s. 90; Forum Prawnicze 2013, nr 3, s. 81)

Glosa

Michała Warcińskiego, Przegląd Sądowy 2016, nr 3, s. 122

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor stwierdził, że wbrew ocenie Sądu Najwyższego przepisy o służebnościach gruntowych przed dniem 3 sierpnia 2008 r. i po tym dniu nie dawały i nie dają jakichkolwiek podstaw do kreowania służebności jako prawa samodzielneho, a więc niezwiązanego z własnością nieruchomości władnącej. Podniósł, że stanowisko Sądu Najwyższego uderza w fundamentalną regułę *numerus clausus* praw rzeczowych, która głosi, iż uczestnicy obrotu mogą posługiwać się tylko takimi konstrukcjami praw rzeczowych, jakie ustanowił prawodawca. Wskazał, że stanowiska zawartego w uchwale nie usprawiedliwiają także argumenty czerpane z Konstytucji. W jego ocenie, Sąd Najwyższy wielokrotnie w uzasadnieniu komentowanej uchwały powołuje się na Konstytucję, jednakże z jej zastosowania wynikają wnioski zgoła przeciwne jego stanowisku.

Glosator zwrócił uwagę, że dopuszczenie zasiedzenia służebności gruntowej jako prawa samodzielnego (niezwiązanego z własnością nieruchomości władnącej), nieznanego dotychczas właścicielowi nieruchomości obciążonej, narusza konstytucyjną zasadę bezpieczeństwa prawnego; zaufania obywatela do państwa i wydawanego przezeń prawa. Nie zgodził się z bagatelizowaniem argumentu odwołującego się do tej zasady, a więc zaufania do prawa właściciela nieruchomości potencjalnie obciążonej.

Stwierdził jednak, że komentowana uchwała ma istotne znaczenie praktyczne; wpisuje się w stosunkowo utrwalony nurt orzecznictwa, biorącego pod uwagę przede wszystkim względy funkcjonalne i jednolitość orzecznictwa. Nie podważając jego znaczenia, podniósł, że nie usuwa on istotnych wątpliwości natury dogmatycznej.

Glosy krytyczne do uchwały opracowali także: J.M. Kondek (Glosa 2014, nr 2, s. 29) oraz K. Górską (MoP 2014, nr 14, s. 761). Omówił ją również K. Pałka w „Przeglądzie orzecznictwa” (Forum Prawnicze 2013, nr 4, s. 86).

E.S.

Gminie przysługuje prawo pierwokupu na podstawie art. 109 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 518 ze zm.) w przypadku sprzedaży niezabudowanej nieruchomości nabytej w drodze decyzji o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego przyznanego na podstawie art. 7 ust. 1, 2 i 3 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.), w prawo własności nieruchomości.

(uchwała z dnia 6 marca 2015 r., III CZP 111/14, M. Romańska, A. Owczarek, D. Zawistowski, OSNC 2016, nr 1, poz. 4; BSN 2015, nr 3, s. 7; MoP 2015, nr 7, poz. 331; Rej. 2015, nr 4, s. 155; NPN 2015, nr 2, s. 108)

Glosa

Marka Watrakiewiczza, Nowy Przegląd Notarialny 2016, nr 1, s. 49

Zdaniem glosatora, uchwała ma duże znaczenie dla praktyki obrotu nieruchomościami. Dotyczy zagadnienia, które było przedmiotem kontrowersji zarówno wśród notariuszy, jak i innych prawników zajmujących się obrotem tzw. nieruchomościami warszawskimi. Ponadto komentowana wypowiedź Sądu Najwyższego wskazuje, zdaniem autora, na określony sposób interpretacji przepisów o ustawowym prawie pierwokupu, którego przyjęcie może wywołać daleko idące skutki.

M.S.L.

*

Wynagrodzenie dla kuratora ustanowionego z urzędu na podstawie art. 42 k.c. w braku majątku lub dochodów osoby prawnej jest pokrywane przez Skarb Państwa – sąd rejestrowy.

(uchwała z dnia 13 marca 2015 r., III CZP 4/15, J. Górowski, J. Frąckowiak, K. Weitz, OSNC 2016, nr 2, poz. 19; BSN 2015, nr 3, s. 8; Rej. 2015, nr 4, s. 154)

Glosa

Anety Łazarskiej, Monitor Prawniczy 2016, nr 6, s. 327

Sąd Najwyższy uznał, że kurator ma wpływ na orzeczenie o wynagrodzeniu, ponieważ skoro działa w tym charakterze, to powinien znać sytuację ekonomiczną osoby prawnej. W ocenie glosatorki, z tym stanowiskiem nie można się zgodzić. Obowiązkiem kuratora jest jedynie niezwłoczne podjęcie wszelkich czynności koniecznych, które mają doprowadzić do powołania organów osoby prawnej, tak aby osoba ta mogła działać; do obowiązków ani do kompetencji kuratora nie należy poszukiwanie majątku osoby prawnej. Co więcej, kurator nie ma również narzędzi procesowych, które dawałyby mu takie możliwości, nie ma więc wpływu na orzeczenie o wynagrodzeniu. Przyznanie przez sąd wynagrodzenia kuratorowi od osoby prawnej, gdy osoba prawna nie ma majątku, jest *de facto* orzeczeniem negatywnym o odmowie przyznania wynagrodzenia. Takie rozstrzygnięcie narusza niewątpliwie interes prywatny kuratora, którego sytuacja jest różna w zależności od tego, czy został ustanowiony w sprawie na wniosek czy z urzędu. Postanowienie o przyznaniu wynagrodzenia dla kuratora dotyka istotnych praw podmiotowych kuratora, takich jak ochrona praw majątkowych lub swoboda prowadzenia działalności gospodarczej. Odmowa przyznania realnego wynagrodzenia może zatem naruszać prawa konstytucyjne kuratora.

Glosatorka wskazała również, że Sąd Najwyższy wyjaśnił, iż wykładnia art. 178 § 2 k.r.o. nakazuje stosować do kurateli odpowiednio przepisy o opiece, ponieważ przepisy o kurateli nie regulują problematyki wynagrodzenia kuratora ustanowionego z urzędu. Zachodzi podobieństwo obu tych instytucji, a zamiarem ustawodawcy było objęcie regulacją zawartą w art. 162 § 3 k.r.o. także przypadku kurateli, w razie braku podstaw do wypłacenia wynagrodzenia z majątku osoby objętej kuratelą lub wnioskującej o jej ustanowienie. Rozważając kwestię płatnika wynagrodzenia, Sąd Najwyższy uznał, że skoro w takim wyjątkowym wypadku wynagrodzenie jest pokrywane ze środków publicznych i na podstawie art. 179 § 1 k.r.o., to sąd rejestrowy ma obowiązek przyznania stosownego wynagrodzenia, a brak w ustawie wprost wskazania, kto ma je uiścić, zatem świadczenie to ma spełnić podmiot, który je przyznał.

Zdaniem autorki, stanowisko takie zasługuje na aprobatę, niewątpliwie bowiem potrzeba ochrony praw podmiotowych kuratora przemawia za takim rozwiązaniem. Komentowane orzeczenie jest w tam zakresie prawotwórcze, gdyż z żadnego przepisu nie wynika, że sąd rejestrowy jest płatnikiem wynagrodzenia. Zdaniem komentatorki, *de lege ferenda* należy postulować jednoznaczne uregulowanie zasad wynagradzania kuratora dla osoby prawnej, a ze względu na podobieństwo funkcji kuratora rejestrowego i kuratora osoby prawnej, ujednoczenie lub połączenie tych instytucji.

R.N.

*

Przyznane żołnierzowi zawodowemu w trakcie trwania małżeństwa prawo do kwatery stałej wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków i podlega podziałowi w razie ustania wspólnoty małżeńskiej.

(postanowienie z dnia 21 czerwca 2013 r., I CSK 597/12, M. Romańska, G. Misiurek, J. Frąckowiak, nie publ.)

Glosa

Aleksandry Krawczyk i Aleksandry Kowalskiej, Palestra 2016, nr 4, s. 106

Glosa ma charakter krytyczny.

W opozycji do Sądu Najwyższego autorki zajęły stanowisko, że prawo do kwatery stanowi majątek osobisty małżonka – żołnierza zawodowego, któremu prawo to przyznano. Podniosły, że prawo do kwatery jest prawem niezbywalnym i nie może przysługiwać więcej niż jednej osobie. Stwierdziły, że jest ono związane z osobą uprawnionego małżonka – żołnierza zawodowego, a małżonek niebędący żołnierzem nie jest adresem decyzji o przyznaniu żołnierzowi kwatery i jest uwzględniany jedynie w procesie ustalania jej metrażu. Dodały, że prawo do kwatery nie jest prawem dziedzicznym i nie wchodzi w skład spadku. Przypomniały również o administracyjnoprawnym charakterze analizowanego prawa.

M.P.

Wykorzystanie przez osobę trzecią oznaczenia (znaku towarowego) w domenie internetowej stanowi naruszenie prawa ochronnego na ten znak, jeżeli wywołuje niebezpieczeństwo wprowadzenia w błąd co do pochodzenia towaru (usługi) albo prowadzi do naruszenia funkcji reklamowej znaku (art. 296 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 30 czerwca 2003 r. – Prawo własności przemysłowej (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1410)).

(wyrok z dnia 11 grudnia 2013 r., IV CSK 191/13, M. Wysocka, I. Koper, K. Zawada, OSNC 2014, nr 9, poz. 95; BSN 2014, nr 2, poz.14; MoP 2014, nr 16, s. 856)

Glosa

Jarosława Anotniuka, Opolskie Studia Administracyjno-Prawne 2013, nr 3, s. 165

Glosa ma charakter mieszany.

Zdaniem autora, Sąd Najwyższy w sposób nieprawidłowy odniósł się do charakteru monopolistycznego uprawnienia do posługiwania się znakiem towarowym na podstawie art. 153 ust 1 Pr.w.p. Wskazał, że przepis ten odnosi się do używania znaku towarowego, które ma charakter zarobkowy lub zawodowy, a zatem w obrocie gospodarczym, postaci zaś używania określa przykładowo art. 154 Pr.w.p. Wobec tego korzystanie ze znaku towarowego odnosi się do wykorzystywania go w obrocie gospodarczym, dlatego za nietrafne, zdaniem autora, należy uznać stanowisko, że każde użycie znaku towarowego w domenie internetowej narusza prawo ochronne na znak towarowy; będzie nim jedynie to, które ma charakter zarobkowy lub zawodowy.

Zdaniem glosatora, nie w pełni trafne jest również stanowisko Sądu Najwyższego, że oceniając, czy doszło do naruszenia prawa ochronnego na znak towarowy na gruncie art. 296 ust. 2 pkt 2 Pr.w.p., należy stosować zasady ogólne, ukształtowane w orzecznictwie przy uwzględnieniu specyfiki tego sposobu użycia znaku. Autor zauważył, że ocena ta powinna uwzględniać specyfikę użycia znaku towarowego w domenie internetowej, która ogranicza się do użycia w adresie strony jedynie liter (słów), a wykluczająca ze swej natury posłużenie się elementami graficznymi słowno-graficznego znaku towarowego. Wobec tak przyjętego

założenia, marginalizacji ulega porównanie słów na płaszczyźnie semantycznej i fonetycznej.

Za trafne uznał natomiast autor stanowisko Sądu Najwyższego, że użycie oznaczenia identycznego lub podobnego do znaku towarowego w domenie internetowej może stanowić czyn nieuczciwej konkurencji, polegający na wprowadzającym klientów w błąd oznaczeniu towarów lub usług. Jednak, jak podkreślił, Sąd Najwyższy uchylił się od rozstrzygnięcia, czy istnienie pomiędzy przedsiębiorcami stosunku konkurencji jest warunkiem udzielenia ochrony na podstawie art. 10 u.z.n.k.

J.B.

*

„Przyszły wierzyciel” w rozumieniu art. 530 k.c. to taki, którego wierzytelność nie istniała jeszcze w sensie prawnym w chwili podejmowania przez dłużnika czynności prawnej krzywdzącej wierzyciela.

(wyrok z dnia 28 listopada 2014 r., I CSK 33/14, M. Romańska, D. Dończyk, B. Ustjanicz, M.Pr.Bank. 2015, nr 11, s. 61)

Glosa

Joanny Kisielińskiej, Palestra 2016, nr 3, s. 93

Glosa ma charakter aprobujący.

Autorka zgodziła się z tezą komentowanego wyroku i wyraziła aprobatę dla szerokiego zakreślenia przez Sąd Najwyższy katalogu wierzytelności przyszłych. Zauważyła, że choć wierzytelność chroniona nie musi istnieć w chwili dokonywania czynności fraudacyjnej, to musi ona powstać w sensie podmiotowym i przedmiotowym w chwili powództwa o ubezskuteczenie czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią. Wyraziła zapatrywanie, że przyjęte przez Sąd Najwyższy kryterium kolejności dokonywania czynności krzywdzącej wierzyciela oraz czynności, w wyniku której powstaje wierzytelność chroniona, pozwala na identyfikację wierzytelności przyszłych w nieskomplikowany sposób. Wskazała również na konstrukcję zapewniającą równowagę interesów wierzyciela, dłużnika i osoby trzeciej.

M.P.

Niedopuszczalny jest wpis do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym jednego prokurenta z zastrzeżeniem, że może on działać tylko łącznie z członkiem zarządu.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 30 stycznia 2015 r., III CZP 34/14, T. Ereciński, J. Frąckowiak, A. Kozłowska, Z. Kwaśniewski, B. Mysza, K. Strzelczyk, M. Wysocka, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 80; BSN 2015, nr 1, s. 8; OSP 2015, nr 10, poz. 92; Glosa 2015, nr 4, s. 17; Rej. 2015, nr 2, s. 165; NPN 2015, nr 1, s. 88; MoP 2015, nr 4, s. 172; MPH 2015, nr 1, s. 33)

Glosa

Piotra Kędzierskiego, Monitor Prawniczy 2016, nr 5, s. 269

Glosa ma charakter krytyczny.

Glosator wskazał, że Sąd Najwyższy w komentowanej uchwale opowiedział się przeciwko dopuszczalności ustanawiania prokury łącznej niewłaściwej. Odstąpił tym samym od stanowiska zajmowanego w dotychczasowym orzecznictwie, wskazując na konieczność rewizji wcześniejszych poglądów wobec występujących rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz krytykę konstrukcji prokury łącznej niewłaściwej przez część doktryny prawa handlowego.

Autor nie podzielił poglądów Sądu Najwyższego, uznając je za krok wstecz wobec tych wypowiedzi, które dopuszczały prokurę łączną niewłaściwą. Stwierdził, że nie jest słuszne wycofywanie się po czternastu latach z poparcia dla konstrukcji, która przyjęła się w stosunkach gospodarczych. Skala zjawiska udzielania prokur z zastrzeżeniem ich wykonywania z członkiem zarządu była ogromna, a praktyka sądów rejestrowych w zdecydowanej mierze tej instytucji przychylna. Skoro było to rozwiązanie tak popularne wśród przedsiębiorców, od razu trzeba odrzucić pogląd Sądu Najwyższego, że nie ma praktycznych powodów do udzielenia prokur łącznych niewłaściwych; to potrzeby i zainteresowanie uczestników obrotu gospodarczego decydują o przydatności danego rozwiązania.

W ocenie komentatora, stanowisko Sądu Najwyższego jest restryktywne i opiera się na jednostronnej wykładni art. 109⁴ k.c. oraz nietrafnego zestawienia i porównania przepisów kodeksu cywilnego o prokurze i organach osób prawnych oraz kodeksu spółek handlowych o wykony-

waniu reprezentacji w spółkach kapitałowych. Sąd Najwyższy uznał, że przeciwko prokurze łącznej niewłaściwej przemawia treść art. 38 k.c., który określa ramy modyfikacji sposobu reprezentacji osoby prawnej. Tezę tą mają wspierać pośrednio art. 205 i 373 k.s.h., dopuszczające reprezentację mieszaną spółek kapitałowych. W ocenie glosatora, stanowisko to jest niespójne, poruszone bowiem w orzeczeniu zagadnienie dotyczy wykonywania prokury – instytucji przynależącej do przedstawicielstwa. Nieuzasadnione pozostają rozważania na temat podstaw konstruowania prokury łącznej niewłaściwej na podstawie art. 38 k.c., dotyczącego organów osób prawnych.

Niewyjaśnione pozostają także motywy poszukiwania ewentualnego uzasadnienia dla prokury łącznej niewłaściwej pośród przepisów o reprezentacji mieszanej. W uzasadnieniu uchwały brakuje wyraźnego rozróżnienia między reprezentacją mieszaną a prokurą łączną niewłaściwą, a sposób użycia tych dwóch pojęć prowadzi niekiedy do konfuzji, w jakim znaczeniu są one stosowane i czy nie są stosowane wymiennie dla zatarcia lub zniwelowania różnicy semantycznej. W tej sytuacji rozważania Sądu Najwyższego są niepełne i nieprzekonujące, wybiórczo bowiem, w celu obrony konkretnego poglądu, sięgnął on do przepisów kodeksu cywilnego o organach i kodeksu spółek handlowych o reprezentacji.

Na uwagę zasługuje też, zdaniem glosatora, zawarte w uzasadnieniu uchwały stwierdzenie, że ma ona znaczenie *pro futuro*. Zastrzeżenie to budzi wątpliwości co do jego zasadności i podstawy prawnej, ale większe problemy może sprawiać zakres wyłączenia; czy dotyczy tylko skutków prawnych działań podjętych z udziałem prokurenta niewłaściwego, czy też odnosi się do instytucji prokury łącznej niewłaściwej jako takiej? W razie przyjęcia, że uchwała ma znaczenie na przyszłość, to już choćby z tego powodu brak podstaw do wykreślenia prokur, które zostały udzielone przed podjęciem orzeczenia. Sąd Najwyższy nie powinien był ani zastrzegać działania uchwały na przyszłość, ani zalecać wykreślenia prokur niewłaściwych jako niedopuszczalnych.

Skoro uznano zastrzeżenie działania z członkiem zarządu za mające znaczenie tylko wewnętrzne, to czynności prokurenta z punktu widzenia reprezentacji nie mogą być zakwestionowane. Tej oceny nie może podważyć działanie prokurenta z członkiem zarządu, nawet jeśli członek zarządu nie miał samodzielnej kompetencji do występowania za spółkę.

Oświadczenie wyrażone przez członka zarządu należy wówczas potraktować jako zbędne i niemające doniosłości prawnej. Nie zmienia ono jednak nic w ocenie skuteczności podjętych przez prokurenta działań.

Glosy do uchwały opracowali również: B. Kozłowska-Chyła (R.Pr. 2015, nr 2, Zeszyty Naukowe, s. 122), A. Karczmarek (R.Pr. 2015, nr 3, Zeszyty Naukowe, s. 207), W. Jurcewicz (Glosa 2015, nr 4, s. 17), A. Opalski i A. W. Wiśniewski (OSP 2015, nr 10, poz. 92), A. Kidyba (Glosa 2016, nr 1, s. 18). Omówili ją także: M. Strus-Wołos w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2015, nr 3–4, s. 173), T. Szczerkowski w opracowaniu „Niedopuszczalność prokury łącznej niewłaściwej” (MoP 2015, nr 21, s. 1129), P. Popardowski w „Przeglądzie orzecznictwa” (Glosa 2016, nr 1, s. 10) oraz M. Romanowski w felietonie „Myślę więc jestem – czyli o wkładzie Kartezjusza w instytucję prokury mieszanej” (MoPH 2015, nr 4, s. 45).

R.N.

*

Uchylenie – w wyniku wznowienia postępowania – prawomocnego wyroku skazującego członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za popełnienie przestępstwa określonego w art. 18 § 2 k.s.h. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania powoduje upadek wszystkich skutków wyroku skazującego oraz przywraca z mocą wsteczną uprawnienia do reprezentowania spółki. Wszystkie czynności dokonane przez skazanego członka zarządu w okresie, w którym istniał wyrok skazujący, są ważne.

(wyrok z dnia 28 maja 2015 r., III CSK 283/14, I. Gromska-Szuster, K. Pietrzykowski, A. Piotrowska, OSP 2016, nr 4, poz. 39; BSN 2015, nr 10, s. 10; Glosa 2015, nr 4, s. 13)

Glosa

Jerzego Pawła Naworskiego, Orzecznictwo Sądów Polskich 2016, nr 4, poz. 39

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentator podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że mandat członka zarządu skazanego prawomocnym wyrokiem za popełnienie przestępstw określonych w art. 18 § 2 k.s.h. wygasa *ex lege*. Zgodził się również

z poglądem, że przewidziany w art. 18 § 2 k.s.h. zakaz pełnienia funkcji członka zarządu nie stanowi reakcji na przestępstwo, lecz jest jedynie prostą konsekwencją prawomocnego skazania za określone przestępstwo. Odmienne niż Sąd Najwyższy stwierdził, że skoro mandat zarządcy wygasł z mocy prawa w dniu uprawomocnienia się wyroku skazującego członka zarządu, to jego uchylenie, w wyniku wznowienia podstępownia, nie prowadzi do sanacji z mocą wsteczną sytuacji zarządcy, lecz jedynie likwiduje przeszkodę do pełnienia przez niego funkcji. Dodał, że uzyskanie mandatu wymaga ponownego powołania tej osoby do zarządu.

W dalszej części opracowania glosator wyraził zapatrywanie, że czynność prawna dokonana przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością, reprezentowaną przez członka zarządu skazanego prawomocnie za popełnienie jednego z przestępstw wskazanych w art. 18 § 2 k.s.h., który w chwili jej dokonywania był nadal wpisany do rejestru przedsiębiorców, nie jest dotknięta sankcją nieważności bezwzględnej, chyba że spółka obali wynikające z art. 14 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym domniemanie dobrej wiary kontrahenta. Podniósł, że przedstawiony pogląd dotyczy jedynie czynności prawnych ze sfery prawa materialnego, natomiast z punktu widzenia podstawy nieważności z art. 379 pkt 2 k.p.c. istotny jest stan rzeczywisty. Dodał, że przepis ten nie przewiduje ochrony podobnej do przysługującej osobie trzeciej podejmującej czynności z podmiotem wpisanym do rejestru, działającej w zaufaniu do treści zamieszczonych w nim wpisów. W konkluzji uznał za trafny zarzut nieważności postępowania, gdyż spółkę reprezentował przed sądem i udzielił pełnomocnictwa radcy prawnemu członek zarządu niemogący na podstawie art. 18 § 2 k.s.h. pełnić tej funkcji.

M.P.

*

1. W art. 373 ust. 1 pkt 1 Prawa upadłościowego i naprawczego nie chodzi o jakiś szczególny rodzaj „odpowiedzialności deliktowej” (pozakontraktowej) osób wskazanych w tym przepisie, lecz stwierdzenie odpowiednich podstaw do orzeczenia zakazu i pozbawienia pewnego kręgu osób możliwości prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek lub działalności menadżerskiej.

W omawianym przepisie przewidziano zatem dalsze, równorzędne z winą przesłanki orzeczenia zakazu.

2. Przepis art. 373 ust. 1 i 2 Prawa upadłościowego i naprawczego nie wyłącza możliwości indywidualizowania przez sąd orzeczenia zakazu także w znaczeniu przedmiotowym w zależności od stopnia winy i skutków naruszenia przez uczestnika obowiązków ustawowych przewidzianych w tym przepisie.

(postanowienie z dnia 24 września 2015 r., V CSK 689/14, T. Bielska-Sobkowicz, M. Bączyk, K. Strzelczyk, OSP 2016, nr 4, poz. 40; BSN 2015, nr 11, s. 14)

Glosa

Feliksa Zedlera, Orzecznictwo Sądów Polskich 2016, nr 4, poz. 40

Glosa ma charakter krytyczny.

Autor zauważył, że wykładnia art. 373 Prawa upadłościowego i naprawczego przyjęta w glosowanym orzeczeniu Sądu Najwyższego wpisuje się we współczesny kierunek rozwoju regulacji prawnej dotyczącej niewypłacalności przedsiębiorców, zmierzający do znacznej liberalizacji tego prawa poprzez złagodzenie negatywnych skutków wobec upadłych przedsiębiorców. Podkreślił jednak, że dokumentach unijnych postulujących wprowadzenie takich zmian legislacyjnych eksponuje się, iż pomoc dla upadłych umożliwiającą im nowy start należy zapewnić tylko rzetelnym dłużnikom, natomiast regulacja art. 373 ustawy dotyczy osób, które trudno uznać za rzetelnych dłużników.

Glosator wskazał następnie na użycie w art. 373 ust. 1 ustawy spójnika „oraz”, co na gruncie wykładni językowej nie daje podstaw do przyjęcia stanowiska wyrażonego w komentowanym orzeczeniu. Nie dostrzegł przy tym żadnych względów celowościowych przemawiających za odstąpieniem od wykładni językowej. Przypomniał, że celem zakazu jest wyeliminowanie z obrotu gospodarczego na pewien czas tych osób, które dopuściły się zachowań zagrażających pewności i bezpieczeństwu obrotu gospodarczego. Uznał, że pozostawienie osobie pozbawionej prawa prowadzenia działalności gospodarczej na własny rachunek prawa pełnienia funkcji menadżerskiej nie zapewni osiągnięcia tego celu.

M.P.

prawo cywilne procesowe

1. Obowiązek usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych, polegający na złożeniu przez dłużnika oświadczenia odpowiedniej treści w formie ogłoszenia, podlega egzekucji na podstawie art. 1049 k.p.c.

2. Sąd jako organ egzekucyjny jest związany wnioskiem wierzyciela co do wskazanego sposobu egzekucji.

(uchwała z dnia 28 czerwca 2006 r., III CZP 23/06, J. Gudowski, T. Biel-ska-Sobkowicz, Z. Strus, OSNC 2007, nr 1, poz. 11; OSP 2006, nr 12, poz. 142; BSN 2006, nr 6, s. 5; Rej. 2006, nr 7-8, s. 221; Wokanda 2006, nr 10, s. 7; Wokanda 2006, nr 9, s. 9; MoP 2006, nr 12, s. 651; Pr. Spótek 2004, nr 6, s. 58; Prok. i Pr. 2007, nr 1, poz. 37; MoP 2007, nr 14, s. 795)

Artykuł

Marii Kierskiej i Tomasza Marka, „Egzekucja sądowa roszczenia o usunięcie skutków naruszenia dóbr osobistych poprzez złożenie oświadczenia w odpowiedniej treści i formie”, *Przegląd Prawa Egzekucyjnego* 2016, nr 2, s. 25

Artykuł ma charakter aprobujący.

Zdaniem autorów, Sąd Najwyższy zmienił dotychczasowy główny nurt doktryny i orzecznictwa, jasno stwierdzając, że obowiązek usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych, polegający na złożeniu przez dłużnika oświadczenia odpowiedniej treści w formie ogłoszenia, podlega egzekucji na podstawie art. 1049 k.p.c. Tym samym przesądzono, że czynność taka – złożenie stosownego oświadczenia – ma charakter czynności zastępowalnej.

Na wstępie autorzy odróżnili zobowiązanie pozwanego do przeproszenia powoda w formie zakładającej podanie przeprosin do szerszej wiadomości, co może nastąpić w przypadkach, w których naruszenie dobra osobistego dotarło do opinii publicznej, od naruszenia dobra osobistego, które nie wyszło poza stosunek między naruszcycielem i pokrzywdzonym lub do którego doszło w wąskim kręgu osób.

Zdaniem autorów, nie można tracić z pola widzenia, że obowiązek przeproszenia nałożony wyrokiem sądowym jest *de facto* konstrukcją

sztuczną, syntetyczną próbą rehabilitacji pozycji pokrzywdzonego wierzyciela w oczach osób trzecich. Tym bardziej, że zarówno dokładna treść przeprosin, jak i termin, miejsce, sposób oraz kształt publikacji są określone dokładnie w orzeczeniu sądowym, które co do zasady powinno być zbieżne z żądaniem powoda, a które sąd orzekający może zmodyfikować tylko w niewielkim stopniu.

Komentatorzy wskazali, że w omawianym orzeczeniu zaprezentowano przedmiotowe ujęcie czynności niezastępowalnej, taki bowiem jej charakter miałby przesądzać rodzaj czynności, tj. czynność, której nie da się zastąpić inną, a nie to, że daną czynność może wykonać tylko dłużnik. Autorzy w pełni podzielili ten kierunek orzeczenia, ponieważ konsekwentnie wychodzi on naprzeciw oczekiwaniom i interesom wierzyciela, dążąc do ich możliwie najpełniejszego zaspokojenia. Wierzyciel dysponuje obecnie realnym rozwiązaniem, do którego może się odwołać, gdy dłużnik pozostaje bierny i z premedytacją nie wykonuje prawomocnego wyroku.

Głosę częściowo krytyczną do omawianej uchwały opracował W. Kowalski (PPE 2007, nr 4, s. 93), krytyczną K. Knoppek (MoP 2007, nr 17, s. 968), natomiast zaaprobował ją i twórczo rozwinął P. Grzegorzczak w opracowaniu „Uwagi o egzekucji wyroku uwzględniającego roszczenie o złożenie oświadczenia w razie dokonanego naruszenia dobra osobistego”, *Studia i Analizy Sądu Najwyższego* 2007, t. I, s. 90). Omawianej uchwałę poświęcił uwagę także Z. Strus w „Przeglądzie orzecznictwa” (Pal. 2006, nr 9-10, s. 282) oraz K. Skubisz-Kępką w opracowaniu „Obowiązki publikacji orzeczeń sądowych w środkach społecznego przekazu” (MoP 2009, nr 1, s. 14).

S.J.

*

Wyrok sądu stwierdzający nieważność sprzecznej z ustawą uchwały wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub uchwały walnego zgromadzenia spółki akcyjnej ma charakter konstytutywny.

(uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 18 września 2013 r., III CZP 13/13, H. Pietrkowski, M. Bączyk, W. Katner, Z. Kwaśniewski, B. Myszką, K. Pietrzykowski, K. Strzelczyk, OSNC 2014, nr 3, poz. 23; BSN 2013, nr 9,

s. 7; *Rej. 2013, nr 9, s. 166; Rej. 2013, nr 11, s. 171; MoP 2014, nr 6, s. 305; Forum Prawnicze 2013, nr 5, s. 104; MoPH 2014, nr 1, s. 36*

Glosa

Joanny Maliszewskiej i Michała Tarkowskiego, *Palestra 2016, nr 4, s. 98*

Glosa ma charakter krytyczny.

Komentatorzy stwierdzili, że przewidziany art. 23 ust. 1 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym zakres kognicji sądu rejestrowego przemawia za przyjęciem deklaratywnego charakteru prawomocnego wyroku stwierdzającego nieważność uchwały. O takim jego charakterze świadczą również, w ocenie autorów, wykładnia językowa art. 252 i 452 k.s.h. oraz możliwość podniesienia zarzutu nieważności uchwały mimo braku wyroku stwierdzającego nieważność. Glosatorzy wskazali następnie na problemy na tle obowiązku wykonywania nieważnej uchwały przez zarząd, w tym możliwość ponoszenia przez jego członków odpowiedzialności cywilnej i karnej. Przypomnieli, że w doktrynie dominuje stanowisko odmienne od zajętego przez Sąd Najwyższy, zgodnie z którym sprzeczne z ustawą uchwały wspólników spółek kapitałowych są bezwzględnie nieważne. Uznali ponadto za dopuszczalne wytoczenie powództwa na podstawie art. 189 k.p.c. o stwierdzenie nieistnienia uchwały oraz badanie nieistnienia uchwały przez sąd rejestrowy. Stwierdzili, że konsekwentne stosowanie poglądu wyrażonego przez Sąd Najwyższy zagraża zasadom bezpieczeństwa, stabilności oraz pewności obrotu. W konkluzji opowiedzieli się za deklaratywnym charakterem wyroku stwierdzającego nieważność sprzecznej z ustawą uchwały zgromadzenia wspólników lub walnego zgromadzenia.

Glosy do omawianej uchwały opracowali także R.L. Kwaśnicki i P. Frelak (*MoP 2014, nr 1, dodatek, s. 5*), M. Dumkiewicz i A. Kidyba (*MoPH 2014, nr 1, s. 38*), M. Leśniak (*PPH 2014, nr 10, s. 35*), P. Moskała (*Glosa 2014, nr 4, s. 44*) oraz M. Zięba (*Glosa 2014, nr 4, s. 34*).

Uchwała została omówiona również w licznych komentarzach, przeglądach orzecznictwa, a także opracowaniach artykułowych (*vide – Izba Cywilna 2014, nr 12, s. 32*).

M.P.

teza oficjalna

Według przepisów ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (jedn. tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147 ze zm.), skuteczne prawnie jest podpisanie i wniesienie skargi kasacyjnej przez zastępcę Rzecznika.

teza opublikowana w „Orzecznictwie Sądów Polskich”

W razie bezprawnego naruszenia dobra osobistego uprawniony może domagać się na drodze sądowej tylko ustalenia tego naruszenia, przywołując art. 189 k.p.c. jako podstawę, obok wypełnienia przesłanek z art. 23 k.c.

(wyrok z dnia 13 listopada 2014 r., V CSK 29/14, T. Bielska-Sobkowicz, W. Katner, E. Fijałkowska, OSP 2016, nr 3, poz. 28)

Glosa

Elizy Mazurczak-Jasińskiej, Orzecznictwo Sądów Polskich 2016, nr 3, poz. 28

Glosa ma charakter aprobujący.

Opracowanie zostało poświęcone skuteczności czynności procesowych zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich. Autorka zauważyła, że Rzecznik jest samodzielnym, monokratycznym organem, oddzielnym w sposób wyraźny od administracji i sądownictwa, mającym za zadanie stać na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz w innych aktach normatywnych. Stwierdziła, że zastępcy Prokuratora Generalnego, ministra, wojewody czy Rzecznika Praw Obywatelskich nie mają własnych sformułowanych ustawowo kompetencji, a zakres ich działań jest wyznaczany przez zastępowany podmiot. Podniosła, że co do zasady podmiot ten może powierzyć zastępcy wszystkie czynności należące do zakresu jego działania, z wyjątkiem kompetencji organu przyznaných mu mocą przepisu szczególnego o wyjątkowym i nadzwyczajnym charakterze.

Zajęła stanowisko, że możliwość składania skargi kasacyjnej nie stanowi uprawnienia Rzecznika o charakterze ściśle osobistym, lecz po-

zostaje w związku z powierzonymi tej osobie funkcjami. Ostatecznie opowiedziała się za przypisaniem skuteczności prawnej podpisaniu i wniesieniu skargi kasacyjnej przez zastępcę Rzecznika Praw Obywatelskich.

M.P.

*

W postępowaniu grupowym dopuszczalne jest powództwo o ustalenie odpowiedzialności pozwanego w sprawie o roszczenie pieniężne wynikające z czynu niedozwolonego stanowiącego jedno zdarzenie (art. 2 ust. 3 w związku z art. 1 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym, Dz.U. z 2010 r. Nr 7, poz. 44) także wtedy, gdy przesłanka wystąpienia szkody i jej wysokości jest zależna od indywidualnych okoliczności faktycznych dotyczących poszczególnych członków grupy.

(postanowienie z dnia 28 stycznia 2015 r., I CSK 533/14, H. Wrzeszcz, I. Gromska-Szuster, G. Misiurek, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 97; BSN 2015, nr 3, s. 12)

Uwagi

Marcina Oreckiego, „Przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego w polskim procesie cywilnym. Uwagi na tle postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2015 r. (I CSK 533/14) oraz wybranego orzecznictwa sądów powszechnych”, *Przegląd Sądowy* 2016, nr 4, s. 43

Autor zaaprobował rozstrzygnięcie podjęte przez Sąd Najwyższy w omawianym postanowieniu. Zgodził się ze stwierdzeniem, że jeżeli nie doszło do zmniejszenia składu grupy poniżej ustawowego minimum, a tylko jeden z członków grupy nie sprecyzował żądania, to sąd powinien to uwzględnić w postanowieniu o ustaleniu składu grupy przez pominięcie takiej osoby i nieumieszczenie jej w składzie grupy. Przychylił się również do stanowiska, że istnieje możliwość zmiany już wydanego postanowienia ustalającego skład grupy na podstawie art. 359 k.p.c.

w związku z art. 17 ust. 1 ustawy o postępowaniu grupowym (dalej: „u.p.g.”). Za trafne uznał dostrzeżenie przez Sąd Najwyższy ryzyka powstania sytuacji, w której, gdy z jednego stanu faktycznego wynikają różne roszczenia materialnoprawne, ustalenie odpowiedzialności pozwanego mogłoby być wykorzystywane jako prejudykat w późniejszych indywidualnych postępowaniach, których przedmiotem mogą być różne roszczenia, w tym roszczenie niemieszczące się w zakresie przedmiotowym ustawy o postępowaniu grupowym (art. 1 ust. 2 u.p.g). Autor wskazał, że doprowadziło to Sąd Najwyższy do stwierdzenia, iż do powództw o ustalenie odpowiedzialności na podstawie art. 2 ust. 3 u.p.g. należy stosować art. 1 ust. 2 u.p.g.

Głosę aprobującą do postanowienia opracowała M. Sieradzka (Lex nr 257226). Omówili je także: P. Grzegorzczak, „Dopuszczalność postępowania i przedmiot ustaleń sądu w sprawie o ustalenie odpowiedzialności pozwanego w postępowaniu grupowym” (MoP 2015, nr 23, s. 1263) oraz M. Bączyk w „Przeglądzie orzecznictwa” (M.Pr.Bank 2016, nr 3, s. 53).

E.S.

*

teza opublikowana w „Przeglądzie Sądowym”

Po oddaleniu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w zakresie opłaty od skargi kasacyjnej złożonej przez profesjonalnego pełnomocnika sąd drugiej instancji powinien wydać zarządzenie wzywające do uiszczenia opłaty sądowej.

(postanowienie z dnia 24 kwietnia 2015 r., II CZ 15/15, K. Pietrzykowski, A. Owczarek, K. Weitz, nie publ.)

Glosa

Marcina Bika, Przegląd Sądowy 2016, nr 4, s. 128

Glosa ma charakter krytyczny.

W ocenie glosatora, brak w uzasadnieniu omawianego orzeczenia przekonującej argumentacji, która przemawiałaby za tym, że konsekwencją oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych

w zakresie opłaty od skargi kasacyjnej wniesionej przez profesjonalnego pełnomocnika powinno być wydanie zarządzenia wzywającego do uiszczenia tej opłaty. Jego zdaniem, odwołanie się do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2010 r., II UZP 4/10 (OSNP 2011, nr 3–4, poz. 38) nie może być wystarczające, gdyż nie odnosi się ona do art. 112 ust. 2 i 3 u.k.s.c., a jedynie poddaje wykładni skutki uchylenia art. 130² § 3 k.p.c. Według autora, wskazana uchwała pozostaje nadal aktualna jedynie w razie wniesienia przez profesjonalnego pełnomocnika nieopłaconej skargi kasacyjnej, podlegającej opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Komentator wskazał, że w przypadku oddalenia wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych znowelizowany art. 112 ust. 3 u.k.s.c. wyłącza natomiast zastosowanie art. 130 § 1 k.p.c. Zauważył, że związanie uchwałą mającą moc zasady prawnej innego składu Sądu Najwyższego ma swoją granicę w postaci określonego stanu prawnego, którego uchwała dotyczy. Zwrócił uwagę, że kwestia braku wpływu powołanej uchwały na regulację art. 112 ust. 3 u.k.s.c. była wielokrotnie podkreślana przez Sąd Najwyższy w odniesieniu do skargi kasacyjnej, apelacji, zażalenia lub zarzutów od nakazu zapłaty. W konsekwencji glosator uznał, że ze względu na brak przekonującej argumentacji, omawiane orzeczenie nie przełamuje ustabilizowanej linii orzeczniczej w tym względzie.

E.S.

*

Zaniechanie przez sąd doręczenia Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa w sprawie, w której jej zastępstwo jest obowiązkowe, odpisu pozwu i powiadomienia o rozprawie nie oznacza pozbawienia Skarbu Państwa możliwości obrony jego praw w sytuacji, gdy podmiot reprezentujący Skarb Państwa, mimo że został powiadomiony o rozprawie, nie wziął w niej udziału i nie przekazał tej informacji Prokuratorii Generalnej, uniemożliwiając jej wykonywanie zastępstwa procesowego pozwanego Skarbu Państwa.

(wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., II CSK 506/14, H. Pietrzkowski, B. Mysza, K. Pietrzykowski, OSP 2016, nr 4, poz. 41)

Glosa

Marcina Dziurdy, Orzecznictwo Sądów Polskich 2016, nr 4, poz. 41

Glosa ma charakter częściowo aprobujący.

Komentator omówił charakter prawny wyłącznego i obowiązkowego zastępstwa procesowego Skarbu Państwa przez Prokuratorię Generalną. Zauważył, że w sprawach, których dotyczy przewidziane w art. 8 ust. 1 ustawy o Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa obowiązkowe zastępstwo procesowe Skarbu Państwa przez Prokuratorię Generalną, nie jest dopuszczalne wykonywanie tego zastępstwa przez podmiot reprezentujący Skarb Państwa – ani zamiast Prokuratorii Generalnej, ani obok niej. Podzielił stanowisko Sądu Najwyższego, że jeżeli w sprawie, w której obowiązkowe zastępstwo procesowe powinna wykonywać Prokuratoria Generalna, Skarb Państwa działał przed sądem przez pełnomocnika ustanowionego przez organ *stationis fisci*, to zachodzi nieważność postępowania na podstawie art. 379 pkt 2 k.p.c.

Zgodził się również z poglądem, że wystąpienie przyczyny nieważności przewidzianej w art. 379 pkt 5 k.p.c. zależy od konkretnych okoliczności. Zgłosił jednak zastrzeżenia do oceny wystąpienia tej przyczyny na gruncie sprawy, w której wydano komentowane orzeczenie, uznał bowiem, że jeżeli niewykonywanie przez Prokuratorię Generalną obowiązkowego zastępstwa procesowego Skarbu Państwa na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy wynika z dokonania przez sąd – z naruszeniem art. 23a ustawy – doręczenia korespondencji do podmiotu reprezentującego Skarb Państwa, nieprzekazanie przez ten podmiot doręczonej przez sąd korespondencji (a w szczególności zawiadomienia o posiedzeniu wyznaczonym na rozprawę) do Prokuratorii Generalnej nie wyłącza samo przez się możliwości stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c.

M.P.

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2016, NR 6

1. Roszczenie wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością o wypłatę dywidendy nie jest roszczeniem o świadczenie okresowe.

2. W okresie likwidacji spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, do czasu spłaty jej zobowiązań, nie jest dopuszczalne dokonywanie wypłat dywidendy, także wtedy, gdy uchwała o podziale zysku została podjęta przed otwarciem likwidacji (art. 275 § 2 k.s.h.).

(uchwała z dnia 18 czerwca 2015 r., III CZP 31/15, Z. Kwaśniewski, W. Katner, M. Romańska, OSNC 2016, nr 6, poz. 67)

*

Po przekazaniu sprawy przez sąd prowadzący elektroniczne postępowanie upominawcze do sądu właściwości ogólnej na podstawie art. 505³³ § 1 k.p.c. nie wzywa się powoda na podstawie art. 130 § 1 k.p.c. do usunięcia braków formalnych pozwu przez przedłożenie odpisu pozwu wraz z załącznikami oraz gdy sprawa rozpoznawana jest w postępowaniu uproszczonym przez złożenie pozwu na urzędowym formularzu.

(uchwała z dnia 25 czerwca 2015 r., III CZP 33/15, I. Koper, M. Bączyk, A. Owczarek, OSNC 2016, nr 6, poz. 68)

W razie współuczestnictwa formalnego (art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c.), do niezbędnych kosztów procesu poniesionych przez współuczestników reprezentowanych przez jednego pełnomocnika będącego adwokatem lub radcą prawnym zalicza się jego wynagrodzenie ustalone odrębnie w stosunku do każdego współuczestnika. Sąd powinien jednak obniżyć to wynagrodzenie, jeżeli przemawia za tym nakład pracy pełnomocnika, podjęte przez niego czynności oraz charakter sprawy (art. 109 § 2 k.p.c.).

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 29/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski, OSNC 2016, nr 6, poz. 69)

*

Sprawy o zadośćuczynienie za krzywdę wyrządzoną naruszeniem dóbr osobistych przez opublikowanie materiału prasowego należą do właściwości sądu okręgowego (art. 17 pkt 3 k.p.c.).

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 36/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski, OSNC 2016, nr 6, poz. 70)

*

Starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej może udzielić pełnomocnictwa do złożenia oświadczenia o wypowiedzeniu wysokości opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa (art. 11 ust. 1 i art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 518 ze zm.).

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 40/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski, OSNC 2016, nr 6, poz. 71)

*

Ogłoszenie wyroku przez sąd pierwszej instancji z naruszeniem art. 326 § 1 zdanie drugie k.p.c. nie wpływa na dopuszczalność apelacji.

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 44/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski, OSNC 2016, nr 6, poz. 72)

W razie odstąpienia przez wykonawcę od umowy o roboty budowlane, zawartej z podwykonawcą, inwestor nie ponosi odpowiedzialności na podstawie art. 647¹ § 5 k.c.

(uchwała z dnia 10 lipca 2015 r., III CZP 45/15, J. Gudowski, B. Ustjanicz, D. Zawistowski, OSNC 2016, nr 6, poz. 73)

*

Artykuł 422 k.c. nie ma zastosowania do określenia podmiotów legitymowanych biernie w sprawie o usunięcie skutków naruszenia autorskich praw osobistych twórcy na podstawie art. 78 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631 ze zm.).

(wyrok z dnia 3 czerwca 2015 r., V CSK 599/14, D. Dończyk, M. Szulc, K. Weitz, OSNC 2016, nr 6, poz. 74)

*

Uprawnienia przewidziane w art. 80 ust. 1a ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127 ze zm.) i wynikające z nich roszczenia nie przechodzą na następców prawnych.

(wyrok z dnia 17 czerwca 2015 r., I CSK 553/14, M. Kocon, I. Gromska-Szuster, K. Strzelczyk, OSNC 2016, nr 6, poz. 75)

*

Komornik ponosi odpowiedzialność odszkodowawczą przewidzianą w art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 231, poz. 1376 ze zm.) także za szkody wyrządzone przy wykonywaniu innych czynności niż czynności egzekucyjne.

(wyrok z dnia 24 czerwca 2015 r., II CSK 544/14, H. Pietrzkowski, B. Mysza, K. Pietrzykowski, OSNC 2016, nr 6, poz. 76)

*

1. Na postanowienie sądu rejonowego, oddalające skargę na czynność komornika polegającą na odmowie wydania zaświad-

czenia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego z mocy prawa, przysługuje zażalenie (art. 828 k.p.c.).

2. Bezczyność organu egzekucyjnego nie stanowi podstawy umorzenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa (art. 823 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 25 czerwca 2015 r., III CZP 39/15, I. Koper, M. Bączyk, A. Owczarek, OSNC 2016, nr 6, poz. 77)

*

Przyznanie wspólnikowi spółki z ograniczoną odpowiedzialnością na podstawie art. 159 k.s.h. uprawnienia do wskazania kandydata na członka zarządu nie pozbawia wspólników prawa do powołania innej osoby na członka zarządu (art. 201 § 4 k.s.h.).

(wyrok z dnia 2 lipca 2015 r., V CSK 657/14, H. Wrzeszcz, I. Gromska-Szuster, Z. Kwaśniewski, OSNC 2016, nr 6, poz. 78)

*

Odwołanie testamentu sporządzonego w formie aktu notarialnego może nastąpić przez świadome zniszczenie przez spadkodawcę wypisu tego aktu (art. 946 k.c.).

(postanowienie z dnia 6 sierpnia 2015 r., V CSK 635/14, I. Koper, W. Katner, Z. Kwaśniewski, OSNC 2016, nr 6, poz. 79)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC-ZD 2016, NR B

W sprawie o zniesienie współwłasności nieruchomości innej niż określona w art. 95 pkt 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 518 ze zm.) podstawę prawną dokonania podziału, niezależnie od ustaleń planu miejscowego, a w razie braku planu niezależnie od decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, stanowi art. 95 pkt 4, a nie art. 95 pkt 3 tej ustawy.

(postanowienie z dnia 21 stycznia 2015 r. IV CSK 177/14, W. Katner, A. Górski, B. Myszka, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 21)

*

Istnienie stosunku prawnego będącego podstawą pełnomocnictwa może uzasadniać działanie pełnomocnika jedynie w imieniu spadkobierców zmarłego mocodawcy (art. 101 § 2 k.c.).

(postanowienie z dnia 21 stycznia 2015 r., IV CSK 252/14, W. Katner, A. Górski, B. Myszka, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 22)

*

W sprawie o zapłatę należności z tytułu świadczenia usług doradztwa prawnego jurysdykcja polskich sądów powinna być usta-

łana w odniesieniu do miejsca świadczenia tych usług, tj. miejsca, w którym usługodawca wykonuje te usługi.

(postanowienie z dnia 22 stycznia 2015 r., I CSK 668/13, G. Misiurek, K. Pietrzykowski, M. Szulc, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 23)

*

Wypowiedzi, które przypisują jednostce organizacyjnej gminy (gimnazjum) niewłaściwe postępowanie mogące spowodować utratę do niej zaufania potrzebnego do prawidłowego jej funkcjonowania, naruszają dobre imię tej gminy.

(wyrok z dnia 22 stycznia 2015 r., I CSK 16/14, G. Misiurek, K. Pietrzykowski, M. Szulc, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 24)

*

W sprawie o wykup nieruchomości na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (jedn. tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 647) sąd ustala rynkową wartość nieruchomości z chwili orzekania.

(wyrok z dnia 22 stycznia 2015 r., I CSK 224/14, G. Misiurek, K. Pietrzykowski, M. Szulc, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 25)

*

Artykuł 128 i 132 § 1 k.p.c. mają zastosowanie także do pisma procesowego zawierającego wniosek o odroczenie rozprawy.

(wyrok z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 98/14, A. Piotrowska, M. Romańska, K. Weitz, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 26)

*

Artykuł 132 § 1 k.p.c. nie ma zastosowania, jeżeli wniesienie pisma procesowego przez zawodowego pełnomocnika strony jest pierwszą czynnością procesową po ustanowieniu przez drugą

stronę kilku pełnomocników procesowych, w tym pełnomocnika zawodowego. W takiej sytuacji ma zastosowanie art. 141 § 3 k.p.c.

(postanowienie z dnia 22 stycznia 2015 r., III CSK 122/14, A. Piotrowska, M. Romańska, K. Weitz, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 27)

*

Dopuszczalne jest zniesienie wspólności wierzytelności obejmującej roszczenie o ustanowienie prawa użytkowania wieczystego nieruchomości na podstawie – stosowanych w drodze analogii – przepisów o współwłasności.

(postanowienie z dnia 22 stycznia 2015 r., I CSK 664/13, G. Misiurek, K. Pietrzykowski, M. Szulc, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 28)

*

Klauzula porządku publicznego wskazana w art.23a rozporządzenia Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczącego jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1347/2000 (Dz.Urz. UE L03.338.1 ze zm.) chroni krajowy porządek prawny przed jego naruszeniem w wyniku uznania orzeczenia sądu państwa obcego nieodpowiadającego fundamentalnym standardom prawnym.

(postanowienie z dnia 22 stycznia 2015 r., I CSK 664/13, A. Piotrowska, M. Romańska, K. Weitz, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 29)

*

Pojęcie „zwrot rzeczy” użyte w art. 229 § 1 k.c. odnosi się do zwrotu całej rzeczy i oznacza odzyskanie przez właściciela władztwa nad całą rzeczą w każdy sposób. Jeżeli dochodzi do tego w drodze działań podjętych przez strony, musi to być świadome działanie obu stron, skierowane ze strony posiadacza na wyzbycie

się dotychczasowego sposobu władania rzeczą, a ze strony właściciela na odzyskanie władztwa nad rzeczą.

(wyrok z dnia 28 stycznia 2015 r., I CSK 78/14, H. Wrzeszcz, I. Gromska-Szuster, G. Misiurek, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 30)

*

Artykuł 417 § 1 k.c. nie może być podstawą odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wyrządzoną przez wydanie decyzji administracyjnej nawet wtedy, gdy ze względów formalnych nie może się toczyć „właściwe postępowanie”, o którym mowa w art. 417¹ § 2 k.c.

(wyrok z dnia 30 stycznia 2015 r., III CSK 132/14, M. Romańska, J. Górski, K. Weitz, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 31)

*

Prawomocny wyrok uwzględniający powództwo wierzyciela przeciwko osobie trzeciej na podstawie art. 527 k.c. nie stanowi podstawy wpisu hipoteki przymusowej, o której mowa w art. 109 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.), obciążającej nieruchomości osoby trzeciej nabytą w wyniku czynności uznanej następnie za bezskuteczną.

(postanowienie z dnia 4 lutego 2015 r., IV CSK 170/14, K. Pietrzykowski, A. Kozłowska, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 32)

*

W trybie emisji zamkniętej emitent, który zdecydował się na wyemitowanie obligacji zdematerializowanych, mógł w warunkach emisji uzależnić dokonanie zapisu w ewidencji od uiszczenia przez inwestora pełnej ceny emisyjnej.

(wyrok z dnia 4 lutego 2015 r., IV CSK 237/14, W. Katner, A. Górski, B. Myszka, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 33)

Artykuł 68 ust. 2a pkt 5 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 518) stosuje się w przypadku sprzedaży lokalu mieszkalnego, jeżeli środki ze sprzedaży przeznaczone zostaną w ciągu 12 miesięcy na nabycie udziału w nieruchomości przeznaczonej lub wykorzystywanej na cele mieszkaniowe.

(wyrok z dnia 12 lutego 2015 r., IV CSK 265/14, I. Koper, J. Górowski, A. Piotrowska, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 34)

*

Dziennik budowy (art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane, jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1409 ze zm.) nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c.

(wyrok z dnia 18 lutego 2015 r., I CSK 107/14, G. Misiurek, B. Myszka, J. Grela, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 35)

*

1. Niedokonanie przez użytkownika wieczystego przebudowy i modernizacji budynku znajdującego się na gruncie oddanym mu w użytkowanie wieczyste w zamian za zwolnienie z obowiązku uiszczenia ceny sprzedaży tego budynku może być uznane za korzystanie z gruntu w sposób sprzeczny z jego przeznaczeniem określonym w umowie i uzasadnić jej rozwiązanie na podstawie art. 240 k.c. i art. 33 ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 518 ze zm.);

2. Postanowienia umowy o oddanie nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste dotyczące sposobu korzystania z niej wiążą kolejnego nabywcę prawa użytkowania wieczystego także wtedy, gdy nie zostały ujawnione w księdze wieczystej.

(wyrok z dnia 18 lutego 2015 r., I CSK 129/14, G. Misiurek, B. Myszka, J. Grela, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 36)

Stowarzyszenie zwykle nie ma zdolności deliktowej. Za naruszenie dóbr osobistych odpowiadają członkowie stowarzyszenia, którzy byli sprawcami naruszenia.

(wyrok z dnia 2 kwietnia 2015 r., I CSK 354/14, M. Kocon, K. Pietrzykowski, M. Romańska, OSNC-ZD 2016, nr B, poz. 37)

INFORMACJE

W dniu 20 kwietnia 2016 r. odbyło się doroczne Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego poświęcone prezentacji „Informacji o istotnych problemach wynikających z działalności i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego w 2015 roku”.

W Zgromadzeniu wzięł udział prof. Tadeusz Ereciński, Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej, który odczytał i złożył na ręce Prezesa Trybunału Konstytucyjnego okolicznościowe wystąpienie Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

Dane statystyczne – kwiecień 2016 r.

Lp.	Rodzaj spraw	Ruch spraw										
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono								Pozostało do rozpoznania
				Razem	Sposób załatwienia							
					Podjęto uchwałę	Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Uwzględniono skargę	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania	Inny sposób	
1.	CK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	CSK	1665	296	315	-	29	2	56	-	176	52	1646
3.	CZP w tym:	28	12	7	4	-	-	-	-	-	3	33
	art. 390 k.p.c.	24	12	7	4	-	-	-	-	-	3	29
	skład 7-miu	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	pełny skład	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	CZ	96	55	55	-	26	7	13	-	-	9	96
5.	CO w tym:	29	65	78	-	-	-	-	-	-	78	16
	art. 401 k.p.c.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	art. 45 i 48 k.p.c.	29	65	78	-	-	-	-	-	-	78	16
6.	CSP	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
7.	CNP	134	30	32	-	1	-	-	2	14	15	132
8.	CA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	CN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	RAZEM	1952	459	487	4	56	9	69	2	190	157	1924

SPIS TREŚCI

	<i>str.</i>
Uchwały	3
Zagadnienia prawne przedstawione do rozstrzygnięcia	7
Głosy	23
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC 2016, nr 6	47
Orzeczenia, które zostaną opublikowane w OSNC-ZD 2016, nr B	51
Informacje	57
Dane statystyczne	58

